Ազգ
Azg
armenian daily

9 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 2001 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 1 (2205)

Թուրքերը հայերի համար արհեստական դժվարություններ են ստեղծում

Ինչպես հայտնի է, աշխարհի մի շարք երկրների խորհրդարաններում Հայոց ցեղասպանության հարցի քննարկումներին ի պատասխան Թուրքիան բարդություններ ստեղծեց կապված Հայաստանի քաղաքացիների Թուրքիա այցելության հետ: Երեկ **«Ազգը»** վստահելի աղբյուրներից տեղեկացավ, որ Բաթումի ճանապարհով Թուրքիա անցնելու համար Հայաստանի քաղաքացիները ստիպված են այցագիր ստանալուն սպասել մեկ շաբաթ: Եթե մինչեւ 2000 թ. դեկտեմբերի 31-ը հայերը մուտքի այցագիր էին ստանում անմիջապես Բաթումի հյուպատոսարանում, ապա 2001 թ. անձնագրերը տարվելու են Անկարա՝ այնտեղ համապատասխան թույլտվություն տալու համար: Ահա այս պրոցեսը տեւում է շուրջ մեկ շաբաթ:

ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

«Հայաստանի եւ Թուրքիայի միջեւ երկխոսություն ծավալվելու է»

Հայ-թուրքական հարաբերությունների շուրջ «Ազգի» հարցազրույցը ՀՀ ԱԳՆ Թուրքիայի բաժնի վարիչ Արմեն Ավագյանի հետ

– Պրն Ավագյան, արտգործնախարար Օսկանյանը տարեվերջյան ասուլիսում անդրադառնալով հայ-թուրքական հարաբերություններին, Թուրքիայի դերի հնարավոր ակտիվացմանը Հարավային Կովկասում եւ մասնավորապես ղարաբաղյան հակամարտության լուծման մեջ, նշեց երեք պայման՝ առանց որոնց անհնար է Թուրքիայի ներգրավվածությունը տարածաշրջանային գործընթացներում՝ Անկարայի եւ Երեւանի միջեւ դիվանագիտական հարաբերությունների հաստատում, Թուրքիայի կողմից շրջափակման վերացում եւ ԼՂ հարցում անկողմնակալ, չեզոք դիրքորոշում: 8-9 տարի շարունակ Անկարան նույն նախապայմաններն է պնդում՝ Ցեղասպանության հարցի չարծարծում, հայկական ուժերի դուրսբերում գրավյալ տարածքներից եւ ԼՂ-ից, ներառյալ Լաչինն ու Շուշին, ԼՂ հարցի լուծում: Նման պայմաններում, երբ կողմերի տեսակետները չափազանց հեռու են, եթե չասենք հակասում են միմյանց, ինչպե՞ս եք պատկերացնում հայ-թուրքական դիվանագիտական հարաբերությունների հաստատման հավանականությունն առաջիկա տարիներին:

– Հայաստանի հետ հարաբերություններ հաստատելու համար Անկարան նախապայմաններ է դրել, չնայած Երեւանի դիրքորոշումը 1991 թ.-ից մինչեւ օրս եղել է հետեւյալը. Հայաստանը պատրաստ է Թուրքիայի հետ հարաբերություններ հաստատել առանց նախապայմանների: Թուրքիայի դիրքորոշումը ԼՂ հարցում եղել է ադրբեջանամետ, որը եւ արգելակել է նրա ներգրավումը հակամարտության լուծման մեջ: Պրն Օսկանյանի ասածը, թե Թուրքիան կարող է ավելի ակտիվ դեր խաղալ, հնարավոր է միայն այն դեպքում, երբ Թուրքիան վերանայի իր դիրքորոշումը: Մյուս կողմից, երբ ԼՂ խնդրին մոտենում ենք Թուրքիայի տեսակետից, ապա պիտի նշենք, որ թուրքական քաղաքական որոշ շրջանակներում տիրապետող է այն կարծիքը, թե ԼՂ հարցն անմիջականորեն կապված է Թուրքիայի տարածքային ամբողջականության հետ:

Տես ▸ էջ 5

Ռուսական կողմը կրճատել է Վլադիմիր Պուտինի Բաքու կատարելիք այցի ծրագիրը

ԲԱՔՈՒ, 8 ՀՈՒՆՎԱՐ, ՍՆԱՐՔ: Ռուսաստանի նախագահ Վլադիմիր Պուտինի հունվարի 9-ից Բաքու կատարելիք պաշտոնական այցի ծրագիրն առավելագույնս կրճատվել է: Ինչպես հաղորդում են ադրբեջանական ԶԼՄ-ները, վկայակոչելով իրազեկ դիվանագիտական աղբյուրը, դեռ հայտնի չէ, կայցելի՞ արդյոք Վլադիմիր Պուտինը Շեհիդների ծառուղի, որտեղ թաղված են ադրբեջանա-ղարաբաղյան հակամարտության եւ Բաքվում 1990 թ. հունվարյան իրադարձությունների ընթացքում զոհվածները, երբ հայկական ջարդերը կանխելու համար ադրբեջանական մայրաքաղաք են մտցվել խորհրդային զորքերը: Հայտնի չէ նաեւ, կհանդիպի արդյոք Պուտինը Ղարաբաղի փախստականների հետ՝ չնայած արծանագրության այդ երկու կետերն առկա են Բաքու այցելող բոլոր պետությունների ղեկավարների ծրագրերում:

Առայժմ միայն հայտնի է, որ այցը կսկսվի այսօր հունվարի 9-ին օրվա առաջին կեսին: Օդանավակայանից Պուտինը եւ Ալիեւը կժամանեն նախագահական նստավայր, որտեղ տեղի կունենա նրանց գլուխ-գլխի հանդիպումը, որը կշարունակվի ընդլայնված կազմով: Բանակցությունների ավարտից հետո տեղի կունենա երկկողմ համաձայնագրերի ստորագրում եւ մամլո ասուլիս:

Հունվարի 9-ի երեկոյան պետք է տեղի ունենա Ալիեւի եւ Պուտինի եւս մեկ հանդիպում, որի ընթացքում նախատեսվում է երկկողմ հարաբերությունների քննարկում ոչ պաշտոնական իրադրությունում:

Ինչպես հայտնի է դարձել իրազեկ աղբյուրներից, մինչեւ վերջին պահը պահպանվում են Գաբալայի ռադիոտեղորոշիչ կայանի կարգավիճակը որոշող փաստաթղթի առնչությամբ կողմերի տարաձայնությունները:

Նոր նախարարներ եւ կառուցվածքային նոր փոփոխություն

Նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը հունվարի 8-ին հրամանագիր է ստորագրել ՀՀ կառավարության կառուցվածքում փոփոխություն եւ լրացում կատարելու մասին: Համաձայն հրամանագրի, տարածքային կառավարման եւ քաղաքաշինության գործունեությունը համակարգող նախարարությունը վերակազմավորվել է քաղաքաշինության նախարարության, եւ կառավարության կառուցվածքում ընդգրկվել է տարածքային կառավարման նախարարի պաշտոնը:

Ռոբերտ Քոչարյանը նույն օրը հրամանագիր է ստորագրել ԴԱՎԻԹ ԼՈՔՅԱՆԻՆ ՀՀ քաղաքաշինության նախարար նշանակելու մասին:

Դավիթ Լոքյանը 1999 թ.-ի մայիսից ԱԺ պատգամավոր է, ՀՅԴ խմբակցության ղեկավարը:

Նախագահի նույն օրվա մեկ այլ հրամանագրով ՀՈՎԻԿ ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆԸ նշանակվել է ՀՀ տարածքային կառավարման նախարար՝ ազատվելով տարածքային կառավարման եւ քաղաքաշինության գործունեությունը համակարգող նախարարի պաշտոնից:

Նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը հունվարի 8-ին հրամանագիր է ստորագրել ԷԴՈՒԱՐԴ ՄԱԴԱԹՅԱՆԻՆ ՀՀ տրանսպորտի եւ կապի նախարարի պաշտոնից ազատելու մասին:

Ռոբերտ Քոչարյանի մեկ այլ հրամանագրով ԵՐՎԱՆԴ ԶԱԽԱՐՅԱՆԸ նշանակվել է ՀՀ տրանսպորտի եւ կապի նախարար:

Երվանդ Զախարյանը 1998-1999 թթ. եղել է ՀՀ տրանսպորտի նախարարը:

Մինչ նոր նշանակումը, Ե. Զախարյանը զբաղեցնում էր պետական եկամուտների փոխնախարարի պաշտոնը:

ՇՈՒԿԱ

Ինչպես են «կոփվում» տեղական արտադրողները

Նախատոնական օրերին գների աննախադեպ աճի առիթով

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Ամանորը թերեւս ամենից սպասված, ամենաուրախ եւ ամենաշռայլ տոնը կոչվելու իրավունք ունի: Համենայն դեպս, աշխարհի որեւէ բնակավայրում գոյություն չունի որեւէ այլ տոն, որ նշվի նման հանդիսավորությամբ եւ ճոխությամբ: Այս առումով հայերս եւս բացառություն չենք կազմում, հատկապես, երբ խոսքը վերաբերում է ամանորյա տոնական սեղանի պատրաստմանը: Այստեղ արդեն սոցիալ-տնտեսական ծանր կացությունը մղվում է երկրորդ պլան, եւ յուրաքանչյուր ընտանիք ձգտում է առավելագույնս «արժանապատիվ» սեղանով դիմավորել Նոր տարին: 2001 թ.-ի նորամուտի տոնակատարության ժամանակ ձեւավորված ավանդույթը որեւէ կերպ չխախտվեց: Այս ամենով հանդերձ՝ հայտնի է, որ Նոր տարին միայն ուրախ տոնակատարություն եւ հաճելի մթնոլորտ չէ: Նույն սոցիալ-տնտեսական ծանր կացության պատճառով Հայաստանի բնակչության մի զգալի մասն ավելի շատ մտահոգվում, քան ուրախանում է գալիք տոնի կապակցությամբ: Պատճառը դարձյալ տոնական սեղանն է, ավելի ճիշտ, նախատոնական գնումները:

Նոր տարվա հանդիսություններին մոտենալուն զուգընթաց բնակչության վերոնշյալ հատվածի մտահոգությունն աճում է, քանզի էլ ավելի առաջանցիկ տեմպերով աճում են տոնական սեղանին անհրաժեշտ ապրանքների գները: Մինչեւ վերջերս այդ ապրանքների մեջ գերակշռող էին ներմուծվողները: Պատահական չէր, որ լուրջ մրցակցության բացակայության պարագայում դրանք նախատոնական օրերին թանկանում էին: Թվում էր, թե այս՝ 2001-ի Նոր տարին իր ճշգրտումները կմտցներ այս հարցում, որովհետեւ ներքին շուկայի զգալի մասը գրավել էին ներմուծվող ընկերությունների հետ մրցակցության մեջ մտած տեղական ապրանք արտադրող ընկերությունները, որոնց ղեկավարներն, ինչպես այլուր, առիթը բաց չեն թողնում հայրենասիրության եւ ժողովրդի նկատմամբ հոգածության մասին ճառեր արտասանելու համար: Մինչդեռ իրականությունը բոլորովին այլ եղավ: Պարզվեց, որ բարձրագոչ խոսքերը ընդամենը խոսքեր են, եւ տեղական արտադրողներն առիթից օգտվելով գերշահույթ ստանալու առումով առանձնապես չեն տարբերվում ներմուծողներից: Առանձնահատուկ ախորժակով աչքի ընկան հատկապես կաթնամթերքի արտադրությամբ զբաղվող ընկերությունները: Նախատոնական օրերին 10-30 տոկոսով թանկացան, առանց բացառության, բոլոր ապրանքատեսակները (կաթ, մածուն, թթվասեր, կաթնաշոռ): Բոլոր քիչ թե շատ հայտնի ընկերությունները՝ «Աշտարակ կաթ», «Մարիանա», «Ագրոպատարկում» եւ այլն, դիմեցին այդ քայլին:

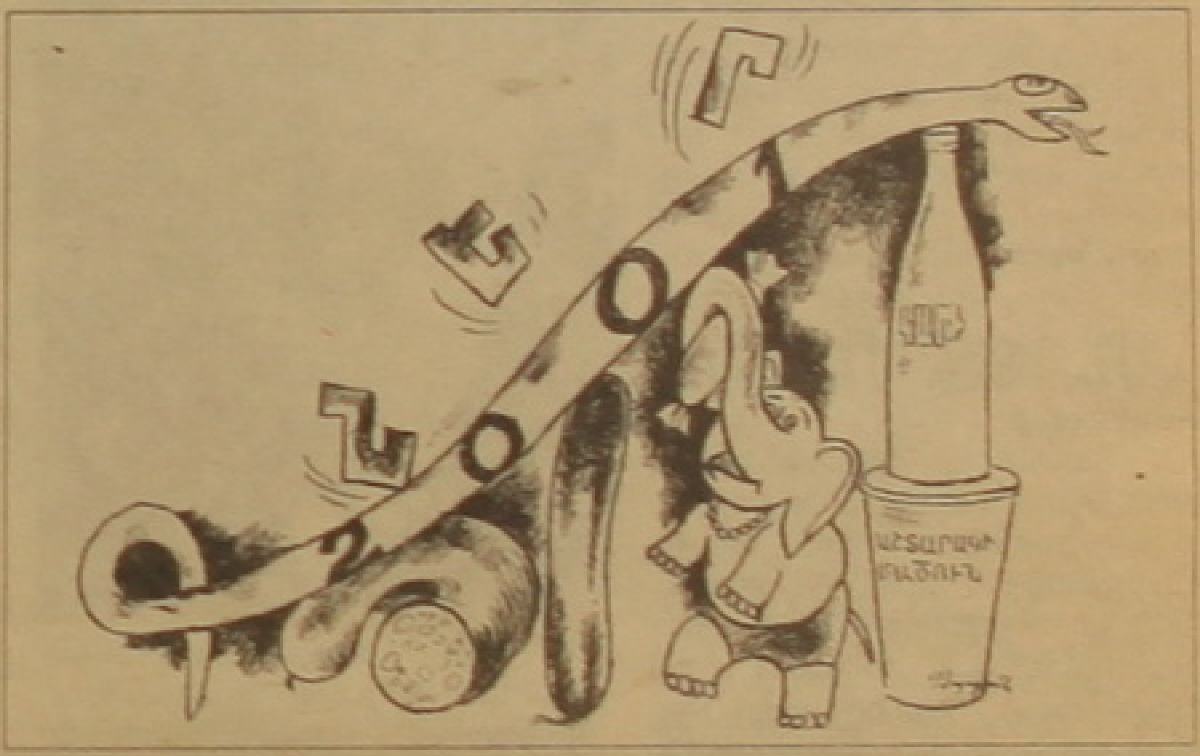

Տես ▸ էջ 2

ԹԵՀՐԱՆ

Փոխարտգործնախարար Շուգարյանը բանակցել է իրանցի պաշտոնակից Ահանիի հետ

Հայաստանի փոխարտգործնախարար Ռուբեն Շուգարյանը շաբաթ օրը հունվարի 6-ին, Իրանի մայրաքաղաք Թեհրանում հանդիպել է երկրի փոխարտգործնախարար Ալի Ահանիի հետ: Պաշտոնական տեսակետներ արտահայտող «Թեհրան թայմս» օրաթերթի հաղորդման համաձայն Ահանին ասել է. «Տարածաշրջանում Իրանն ունի առանցքային դեր, եւ ես հույս ունեմ, որ Հայաստանի եւ Իրանի երկկողմ հարաբերություններն ավելի կխորանան: Մենք կարեւորում ենք Հյուսիս-Հարավ առանցքը, եւ Հայաստան-Իրան համագործակցությունը կարեւոր մաս է կազմում այս առանցքում: Իրանը միանգամայն պատրաստ է մասնակցել Հայաստանի ներքին տնտեսական տարբեր նախագծերին»:

Ըստ օրաթերթի, Շուգարյանը կարեւորել է Իրանի ռազմավարական դիրքը տարածաշրջանում եւ Հայաստանի հետ ընդհանուր սահմանը, ասել է թե տարածաշրջանի ճգնաժամերը հաղթահարելու եւ կարգավորելու ցանկացած նախագիծ կլինի անարդյունք, եթե չլինի Իրանի ներգրավվածությունը: «Մեր երկիրը պատրաստվում է զարգացնել հարաբերությունները տարածաշրջանի երկրների, այդ թվում Իրանի հետ», շեշտել է Հայաստանի փոխարտգործնախարարը:

Հունվարի 3-ին հայ-իրանական հարաբերություններին եւ մասնավորապես Իրան-Հայաստան գազամուղի խնդրին է անդրադարձել Իրանի նավթի փոխնախարար Համադ Մոհամադ Նեջաթը: «Իռնա» գործակալությանը նա հայտնել է, թե «քննարկվում է Իրանից Հայաստան գազ մատակարարելու խնդիրը»:

«Երկու երկրների միջեւ գազատար կառուցելու պայմանագիրը կնքվել է 1995 թ.: Ըստ համաձայնագրի, հայկական կողմը պետք է 2 մլն դոլար տրամադրեր Իրանի տարածքում կառուցվելիք գազատարի շինարարության համար, վերանորոգեր Հայաստանի տարածքի գազախողովակը, ինչպես նաեւ մի հատված կառուցվեր: Ցավոք, Հայաստանը չի կատարել իր ստանձնած պարտավորությունները, եւ գազատարի շինարարությունը 1995 թ.-ից հետաձգվում է», ասել է Նեջաթը, ակնարկելով, թե հայկական կողմն արդեն լուծել է ֆինանսավորման խնդիրները:

«Հայաստանը գազ կստանա կամ իրանական ներքին սպառման համար նախատեսված գազից, կամ Թուրքմենստանից Իրան հասնող գազից», նշել է Նեջաթը:

Թ. Հ.

Ընթացիկ

Ֆոլկեր Ռյուե. «Վստահության հաստատման համար վճռորոշ նշանակություն ունի տարածաշրջանային համագործակցությունը»

ԵՐԵՎԱՆ, 8 ՀՈՒՆՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ։ Հունվարի 9-ին պաշտոնական այցով Հայաստան է ժամանում ԳԴՀ Բունդեսթագի ՔԴՄ/ՔՍՄ խմբակցության նախագահի տեղակալ, այդ երկրի պաշտպանության նախկին նախարար (1992-1998 թթ.) Ֆոլկեր Ռյուեն։ Տարածաշրջան այցից մի քանի օր առաջ պրն Ռյուեն համաձայնեց հարցազրույց տալ «Նոյյան տապան» գործակալությանը։

– Մի քանի տարի առաջ մոլորակի աշխարհաքաղաքական խնդիրներին նվիրված համաժողովում ունեցած Ձեր ելույթում (Frankfurter Allgemeine Zeitung, 7.11.1997) Դուք հատուկ տեղ եք հատկացրել մեր տարածաշրջանի իրադրության գնահատմանը եւ նշել, որ հաստատուն կայունությունը կարեւոր է, քանի որ ազդեցություն է գործում ամբողջ տարածաշրջանի կառուցվածքի վրա։ Ի՞նչը, Ձեր կարծիքով, պետք է դառնա կայունության կարեւորագույն տարրը կամ տարրերը Կովկասում։

– Հաստատուն կայունությունը Կովկասում նախ եւ առաջ բխում է այդ տարածաշրջանում ապրող մարդկանց շահերից, անկախ նրանից, թե որ պետությանը, էթնիկական խմբին կամ կրոնին են նրանք պատկանում։ Դրանից բացի Գերմանիան եւ ԵՄ-ն ամբողջությամբ վերցրած առանձնահատուկ շահագրգռվածություն են դրսեւորում տարածաշրջանի կայունության հարցում, համարելով այն Եվրոպայի մաս։ Գոյություն ունի կայունության երեք բանալի։ Առաջին՝ ժողովրդավարացումը, որը շահերի բախման խաղաղ կարգավորման նախադրյալ է ցանկացած հասարակության մեջ։ Երկրորդ՝ տնտեսական բարեփոխումները, որոնք հիմքեր են ապահովում բարգավաճման եւ տնտեսական աճի համար։ Երրորդ՝ համատեղ տարածաշրջանային կառույցները, որոնք անփոխարինելի են տարածաշրջանային հակամարտությունների լուծման եւ ամբողջությամբ վերցրած տարածաշրջանի տնտեսական եւ խաղաղ զարգացման գործում։

– Եվրամիությունը եւ մյուս խոշոր միջազգային հաստատությունները Հարավային Կովկասի երկրների հետ համագործակցությունը դիտարկում են միասնական տարածաշրջանի շրջանակներում։ Ըստ Ձեզ, ի՞նչը պետք է կարեւորագույն դեր խաղա տարածաշրջանային համագործակցության զարգացման մեջ եւ ինչքանո՞վ է դա հնարավոր, հաշվի առնելով Հարավային Կովկասի երկրների տարբեր կողմնորոշումները։

– Երկու աշխարհամարտերից հետո գերմանա-ֆրանսիական հաշտության փորձը ցույց է տալիս, որ տարածաշրջանային համագործակցությունը վճռորոշ նշանակություն ունի ժողովուրդների միջեւ վստահության հաստատման համար։ Ամենօրյա քաղաքական եւ տնտեսական փոխգործողության գործընթացում, տեղաշարժման եւ ներդրումների փոխադարձ ազատության գոյության պայմաններում, երբ շոշափելի են այդ համագործակցության արդյունքները, տարբեր պետությունների կամ էթնիկական խմբերի պատկանող մարդկանց մեջ երեւան է գալիս վստահություն միմյանց նկատմամբ։ Պետական սահմանները եւ տարածքների նկատմամբ սուվերեն վերահսկողության հարցը մեծապես կորցնում են իրենց նշանակությունը։

Ինչ վերաբերում է Հարավային Կովկասի հանրապետություններին, ապա ես որեւէ անհաղթահարելի տարաձայնություն չեմ տեսնում կողմնորոշման հարցում. բոլոր երեք հանրապետություններն իրենց համարում են Եվրոպայի մաս եւ հատուկ հետաքրքրություն են դրսեւորում եվրաատլանտյան կառույցներում ինտեգրացման նկատմամբ։ Ժողովուրդները շատ ընդհանուր մշակութային ավանդույթներ ունեն, որը Արեւելքի եւ Արեւմուտքի ընդհանուր պատմական փորձի հետեւանք է։

– Ի՞նչն է որոշիչ Գերմանիայի՝ մեր տարածաշրջանի նկատմամբ, այդ թվում նաեւ ղարաբաղյան հակամարտության նկատմամբ դիրքորոշման մեջ։

– Ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման գլխավոր նախապայմանը կողմերի պատրաստակամությունն է քայլեր իրականացնել դրա լուծման ուղղությամբ։ Լուծումը պահանջում է ստեղծագործական մոտեցում, ինչպես նաեւ արիություն եւ փոխզիջման պատրաստակամություն երկուստեք։ ԵԱՀԿ Մինսկի խումբը կողմերին օգնություն է առաջարկում գտնելու խնդրի լուծում այն սկզբունքներին համապատասխան, որոնք հաստատվել են 1996 թ. Լիսաբոնի գագաթաժողովում՝ տարածքային ամբողջականություն, Լեռնային Ղարաբաղի ինքնակառավարում Ադրբեջանի կազմում՝ ինքնորոշման հիման վրա եւ Լեռնային Ղարաբաղի անվտանգության երաշխիքներ։

Սակայն ամենակարեւոր եւ դժվարին գործընթացը պետք է տեղի ունենա մարդկանց գիտակցության մեջ։ Հայերը եւ ադրբեջանցիները, չնայած պատմական ողբերգություններին, պետք է իրենց մեջ կարողություն գտնեն հաղթահարելու թշնամական վերաբերմունքը եւ փոխադարձ վիրավորանքները։ Նրանց անհրաժեշտ է հասնել փոխադարձ վստահության եւ համատեղ որոշել իրենց ապագան։ Համատեղ ապագան տարածաշրջանային քաղաքական եւ տնտեսական համագործակցությունն է, որ պահանջվում է զանազան թերությունների հաղթահարման համար, որոնք վանում են հավանական ներդրողներին եւ կաթվածահարում ընդհանուր զարգացումը։

– Ինչպե՞ս եք գնահատում Հայաստանում իրականացվող տնտեսական եւ քաղաքական բարեփոխումների մակարդակը։

– Անկախություն ձեռք բերելուց հետո Հայաստանը ձեռնարկեց մի շարք կարեւոր քայլեր ժողովրդավարության եւ շուկայական տնտեսության ուղղությամբ, մասնավորապես օրենսդրական տեսանկյունից, ստորագրելով մի շարք միջազգային կոնվենցիաներ մարդու իրավունքների վերաբերյալ եւ վավերացման պատրաստելով մահապատժի վերացման դրույթը։ Անհրաժեշտ են հետագա ջանքեր օրենքի լիակատար գերակայության հաստատման եւ «արդյունավետ կառավարման» ապահովման ուղղությամբ։ Հայաստանում իմ գտնվելու ժամանակ ես կփորձեմ ծանոթանալ երկրում անցումային իրադրությանը եւ այն դժվարություններին, որոնք հարկադրված է հաղթահարել հայ ժողովուրդը։

– Հայաստանը գտնվում է կոնսերվացված զինված հակամարտության գոտում, մինչդեռ մենք պետք է կատարենք Եվրոպայի խորհրդի պայմանները, որոնցից մեկը այլընտրանքային զինվորական ծառայություն մտցնելն է։ Ձեր կարծիքով, որպես Գերմանիայի պաշտպանության նախկին նախարար, ինչպե՞ս գտնել այսպես կոչված ոսկե միջինը, որպեսզի, մի կողմից, կատարվեն հեղինակավոր միջազգային կազմակերպության պահանջները, իսկ մյուս կողմից՝ չնվազի զինված ուժերի մարտունակության մակարդակը։

– Եվրոպայի խորհրդին անդամակցությունը պահանջում է ոչ միայն այլընտրանքային զինվորական ծառայություն մտցնել, այլեւ զգալի առաջընթաց ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման գործում։ Երկու պահանջներն էլ պետք է դիտարկվեն ընդհանուր համատեքստում։ Որքան ինձ հայտնի է, Հայաստանի խորհրդարանն արդեն աշխատում է համապատասխան օրենսդրական նախաձեռնության վրա։

– «Վելտ» թերթին տված Ձեր մի հարցազրույցում (1996 թ.) Դուք հայտարարում եք, որ գոհ եք նրանից, թե ինչպես է տեղի ունենում ՆԱՏՕ-ի ընդլայնման գործընթացը։ Որքանո՞վ է իրատեսական որոշ նախկին խորհրդային հանրապետությունների եւ մասնավորապես Վրաստանի ձգտումը՝ ընդունվել այդ կազմակերպության մեջ։

– Ինչ վերաբերում է նախկին խորհրդային հանրապետությունների անդամությանը, մենք կողմնակից չենք Դաշինքի կազմում որոշակի երկրների անդամագրությանը խոչընդոտող որեւիցե «կարմիր գծի»։ Միեւնույն ժամանակ անհրաժեշտ է հասկանալ, որ Դաշինքը ուղղված չէ Ռուսաստանի դեմ, ընդհակառակը՝ ձգտում է Ռուսաստանին ներգրավել Եվրոպայի անվտանգության ճարտարապետության մեջ։ Համագործակցությունը ՆԱՏՕ-ի եւ Ռուսաստանի միջեւ հիմնված է «ՆԱՏՕ-Ռուսաստան» հիմնարար ակտի վրա եւ զարգանում է գործընկերության եվրաատլանտյան խորհրդի շրջանակներում, որի լիիրավ անդամներ են ինչպես Ռուսաստանը, այնպես էլ Հայաստանը, Վրաստանը եւ Ադրբեջանը։

ՍՈՒՍԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ
«Նոյյան տապան»

Ինչպես են «կոփվում» տեղական արտադրողները

Սկիզբը էջ 1

Սակայն առավել աչքի ընկավ «Աշտարակ-կաթը», որի արտադրած 1 լիտր տարաներով կաթի մանրածախ գինը 240 դրամից դարձավ 320 դրամ, կաթնաշոռինը՝ 240-ից 280 դրամ։ Թանկացման պատճառների մասին ընկերության ղեկավարության հիմնավորումներն իմանալու մեր բոլոր փորձերը ապարդյուն եղան։ «Աշտարակ-կաթի» ղեկավարներից ողջ աշխատանքնային օրվա ընթացքում «ոչ ոք տեղում չէր»։

Կաթնամթերք արտադրողների ախորժակին չէր զիջում առաջնային նշանակություն ունեցող մյուս արտադրանքի՝ հավկիթի արտադրությամբ զբաղվող ընկերությունների ախորժակը։ Լուսակերտի, Արզնիի, Երեւանի թռչնաբուծական ֆաբրիկաների հավկիթների գները՝ 30 հատը 1000-1100 դրամից բարձրացան մինչեւ 1350-1450 դրամի։ Թանկացման պատճառների մասին մեզ հաջողվեց ստանալ միայն Լուսակերտի թռչնաբուծական ֆաբրիկայի պատասխանը, որն ավելի շատ նման էր պատասխան չունենալուն՝ «Առանց մեկնաբանությունների»։

Բնական է, որ սեփական ժողովրդին «կլպելու» համար որեւէ մեկնաբանություն անհրաժեշտ չէ եւ հնարավոր էլ չէ ունենալ։ Մի՞թե մեր «հայրենասեր» տեղական արտադրողները կխոստովանեն, որ մեծ պահանջարկի առկայության դեպքում իրենք չէին կարող դրանից առավելագույն օգուտներ քաղելու գայթակղությանը դիմանալ։ Իսկ այդ գայթակղությանը չդիմացան նաեւ մսամթերքի («Գեղարդ», «Արենք» եւ մի շարք այլ ընկերություններ), քաղցրավենիքի տեղական արտադրողները։ Որքան էլ անսպասելի էր, վերջիններիս թվում էր նաեւ «Գրանդ քենդի» ընկերությունը։

Նման մոտեցման որեւէ այլ բարոյական կամ տնտեսական պատճառաբանություն սննդամթերքի արտադրության բոլոր վերոնշյալ եւ այստեղ չնշված ընկերությունները պարզապես չունեն։ Հարց է առաջանում, եթե նրանք նման ձեւով վարվեցին այդ դեպքում, ինչպե՞ս կվարվեն ճգնաժամային իրավիճակներում (պատերազմ, շրջափակում եւ այլն)։ Կարելի է ենթադրել, թե գների ինչպիսի թռիչք կարձանագրվի այս դեպքերում։ Վերադառնալով նախատոնական գներին, կցանկանայինք վեր հանել եւս մեկ խնդիր։ Ինչպե՞ս են կատարել հարկային պարտավորություններն այդ ընկերությունները։ Արդյոք հարկերը վճարվե՞լ են՝ նկատի ունենալով այդ մի քանի օրերի գների աճը։ Թերեւս՝ ոչ։

Եվ ամենակարեւորը, որ հարկ է նշել։ Դա պետության կարգավորիչ դերի լիակատար բացակայությունն էր այդ օրերին ինչպես արտադրող, այնպես էլ ներմուծող ընկերությունների ծավալած թանկացման արշավի դիմացն առնելու։ Անգամ օրենսդրական անհրաժեշտ դաշտի բացակայության դեպքում հնարավոր էր քայլեր ձեռնարկել, որոնք հնարավորություն կտային բավարարել այդ օրերին խիստ մեծացած պահանջարկը եւ կնպաստեին գների անկմանը կամ գոնե պահպանմանը։ Ինչպես, օրինակ, դա կատարվեց ոգելից եւ ոչ ոգելից խմիչքների դեպքում, որտեղ առաջարկի եւ պահանջարկի նորմալ հարաբերակցությունը (իհարկե, առանց պետական միջամտության) թույլ չտվեց գների աճ նախատոնական ժամանակաշրջանում։

ՀԱՄԱՌՈՏ

Արկադի Վարդանյանը եւս մեկ ամիս կալանքում

ԵՐԵՎԱՆ, 8 ՀՈՒՆՎԱՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ «21-րդ դար» միջազգային անկախ ասոցիացիայի նախագահ Արկադի Վարդանյանի խափանման միջոց կալանքը երկարացվել է մեկ ամսով՝ մինչեւ փետրվարի 9-ը։ Ինչպես հայտնեց Ա. Վարդանյանի պաշտպան Սամվել Ձաղինյանը, մինչեւ հունվարի 29-ը երկարացվել է նաեւ քրեական գործի նախաքննության ժամկետը։ Հիշեցնենք, որ Ա. Վարդանյանին ԱԱ նախարարության կողմից մեղադրանք է առաջադրվել ՀՀ պետական եւ հասարակական կարգը բռնությամբ տապալելու կամ փոխելու կոչեր անելու համար։

Նոր տարվա առաջին օրերից դեղերի թանկացում

ԵՐԵՎԱՆ, 8 ՀՈՒՆՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ։ 2001 թ. առաջին օրերին Երեւանի դեղատներում արձանագրվեց դեղերի գների բարձրացում։ Այդ բարձրացումը Առողջապահության, բնության պահպանության եւ սոցիալական հարցերի խորհրդարանական հանձնաժողովի Առողջապահության ենթահանձնաժողովի նախագահ Ղուկաս Ուլիխանյանը շաղկապում է ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից դեղերի վրա ավելացված արժեքի հարկ մտցնելու հետ։

Ղ. Ուլիխանյանը հայտարարեց, որ ուրախ կլինի, եթե բյուջեն շահի դեղերի ԱԱՀ հավելին մուտքերից։ Սակայն, նա գտնում է, որ այդ օրենքի բացասական հետեւանքները կարտահայտվեն մոտ ժամանակներս։ Ըստ Ղ. Ուլիխանյանի, ԱԱՀ սահմանելու հետեւանքները կարելի է դիտարկել արդեն հիմա, երբ նոր գները 25-30%-ից բարձր են նախկինից։ Այնուհետեւ, կանխատեսվում է ներմուծվող դեղերի տեսականու, ինչպես նաեւ Հայաստանում արտասահմանյան դեղագործական ֆիրմաների ներկայացուցչությունների թվի կրճատում։ Այդպիսով, պատգամավորի կարծիքով, Հայաստանի դեղերի շուկան, ուր 2000 թ. միայն առեւտրային նպատակներով (չհաշված մարդասիրական օգնությունը) ներկրվել է 6 մլն. 500 հազար դոլար գումարի դեղորայք, կարող է փլուզվել։ «Ներմուծողները կգնան այնտեղ, ուր նման հարկ չկա, օրինակ, հարեւան Վրաստան, գտնում է խորհրդարանական ենթահանձնաժողովի նախագահը, ավելին, կմեծանա դեղերի անօրինական ներկրումը»։

Եվս մի վտանգ է մանր դեղագործական ձեռնարկությունների սնանկացումը։ «Մենք արդեն կարողացանք դիտարկել նույնպիսի իրավիճակ դրամարկղային սարքերի հարցում, երբ փոքր օբյեկտները, ի վիճակի չլինելով շահույթ ապահովել, լքում են շուկան», հայտարարեց Ղ. Ուլիխանյանը։ Ըստ նրա, ժամանակ է պետք, որպեսզի կառավարությունը եւ պատգամավորները համոզվեն, որ դեղերի վրա դրված ԱԱՀ-ն արդյունավետ միջոց չէ։ Միաժամանակ ենթահանձնաժողովի նախագահը վկայակոչեց ԱՊՀ երկրների փորձը, որոնցից շատերը հրաժարվել են դեղերի ԱԱՀ-ից՝ այն ներդնելուց մի քանի ամիս անց։

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ԺԱ տարի

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ

Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
ֆաքս 562863, AT&T (3742) 151065,
e-mail: azg2@arminco.com
www.azg.am

Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635

Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221

Տնօրէն
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ / հեռ. 529353

Համակարգչային ծառայութիւն / հեռ. 562941, 582483

Apple Macintosh
համակարգչային շարուածքը «Ազգ» թերթի

Յղումը «Ազգին» պարտադիր է

Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում

«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

ազգային

Դեկտեմբերի 26-ի մամուլի ասուլիսում ՀՀ արտգործնախարար Վարդան Օսկանյանն արտաքին քաղաքականության առումով 2000 թ.-ը համարել էր բավականին ակտիվ եւ արդյունավետ տարի: Նրա կարծիքով, Հայաստանի արտաքին քաղաքականությունն անցած տարում ընթացել էր Ղարաբաղյան հիմնահարցի խաղաղ կարգավորման, տարածաշրջանում համագործակցության ծավալման եւ անմիջական հարեւանների հետ բարիդրացիական հարաբերությունների զարգացման ուղղություններով:

րաբերությունները հաստատելու դրույթներից, Վարդան Օսկանյանը նկատել էր, որ դրանք պետք է նախապայման դառնան Եվրամիությանը Թուրքիայի անդամակցության համար:

Վերոհիշյալ խոսքերը պատահական չեն: Թուրքիայի դիրքորոշման գնահատականն՝ առավել եւս: Խոսքերը գնահատականի հետ համադրելու պարագայում ակամա հանգում ենք հետեւյալ եզրակացության. որքան էլ ՀՀ արտգործնախարարը ցեղասպանության ճանաչումը չդիտարկի հայ-թուրքական համագործակցության նախապայման, միեւնույն է, դա ակամա Թուրքիայի հետ Հայաստանի հետագա երկխոսության նախապայման է դառնում: Այդ առումով ամենեւին չի կարող պատահական լինել Եվրամիությանը Թուրքիայի անդամակցության ցեղասպանության ճանաչման պայմանավորումը Օսկանյանի կողմից: Հասկանալի է, որ Թուրքիան էլ հայ-թուրքական երկխոսությունն է պայմանավորում Հայոց ցեղասպանության հարցի միջազգային հանրության օրակարգից դուրսմղումով եւ պատմության հետ հաշվելը որպես նախապայման առաջադրում է Հայաստանին:

մասին: Դեկտեմբերի 5-ին նա ի պատասխան պատգամավորական հարցումներին, ասաց. «Եվրոպական երկրների խորհրդարաններում այսպես կոչված Հայոց ցեղասպանության օրինագծերի ընդունումը մեզ համար մտահոգիչ է եւ ցավալի: Մեր Նախարարությունն այդ առումով հնարավոր ամեն ինչ արել է, ցեղասպանության հարցին նվիրված առավելագույն հրատարակությունները մենք ենք հրապարակել: Մեր հրատարակած գրքերի քանակն անհամեմատ մեծ է, քան երկրի բարձրագույն ուսումնական հաստատություններինը միասին: Վերջին մեկ տարվա ընթացքում ավելի քան 100 երկրում հազարից ավելի միջոցառումներ են կազմակերպվել: Հարյուրավոր գիտաժողովներով փորձել ենք երեւան հանել «Հայերի ցեղասպանության» շուրջ ճշմարտությունը: Այդ իսկ պատճառով խիստ ցավալի ենք համարում քննադատությունները, հատկապես երբ քննադատության առարկան այն Նախարարությունն է, որի լավագույն զավակներից 24-ը հայկական ահաբեկչության զոհն են դարձել»:

Ցեղասպանության ճանաչման գործընթացի ծավալումը ցույց տվեց հարցին Թուրքիայի մոտեցման սնանկությունը

Ինչ խոսք, վերոհիշյալ երեք ուղղություններն էլ Հայաստանի համար չափազանց կարեւոր են: Բայց որ Հայոց ցեղասպանության միջազգային գործընթացի ծավալմանը Թուրքիայի հակազդեցությունն առանձնակի կարեւորություն է հաղորդում «անմիջական հարեւանների հետ բարիդրացիական հարաբերությունների զարգացմանը», ակնհայտ է: Ահա թե ինչու պրն Օսկանյանը երրորդ ուղղության առնչությամբ իր պարտքն է համարել ընդգծել, չնայած Հայաստանի ջանքերին, Թուրքիայի հետ հարաբերություններում լուրջ տեղաշարժերի բացակայությունը:

ՀՀ արտգործնախարարը բնութագրելով ցեղասպանության միջազգային ճանաչման հարցում Թուրքիայի դիրքորոշումը «կոշտ եւ ծայրահեղական», այնուամենայնիվ, արտահայտել էր նրա հետ համապարփակ երկխոսություն սկսելու Հայաստանի պատրաստակամությունը: Նա ասուլիսում ցեղասպանության ճանաչումը հայ-թուրքական համագործակցության նախապայման չէր համարել: Բայց եւ այնպես, ելնելով Եվրախորհրդարանի հատուկ զեկուցման ցեղասպանությունը ճանաչելու, Հայաստանի շրջափակումը վերացնելու եւ նրա հետ դիվանագիտական հա-

«Ազգը» նախորդ համարներում տարբերաբար անդրադառնալով ցեղասպանության ճանաչման օրինագծերին, ցույց էր տվել դրանց հակազդելու թուրքական ծրագրերի սնանկությունը: Թերեւս դա բխում է պատմական ճշմարտությունը խեղաթյուրելու Թուրքիայի մոտեցման սնանկությունից: Թուրքական իշխանությունները կվերանայե՞ն ցեղասպանության փաստն ուրանալու իրենց մոտեցումը, թե՞ ոչ, ցույց կտա ժամանակը: Համենայն դեպս, Թուրքիայի արտգործնախարար Իսմայիլ Ջեմը Մեջլիսի ամբիոնից արդարանալու մղումով ստիպված խոստովանեց այդ սնանկության

Ջեմի խոստովանությունն ինքնանպատակ չէ: Եթե նա դրանով ակամա վկայում է պատմական ճշմարտությունն ուրանալու Թուրքիայի մոտեցման սնանկության մասին, ապա Հայոց ցեղասպանության միջազգային ճանաչման գործընթացի հետագա ծավալումն էլ դառնալու է «Հայկական հարցին հակազդելու» թուրքական ծրագրերի սնանկության վկայությունը: Համենայն դեպս, ցեղասպանության ճանաչման օրինագիծը Ֆրանսիայի խորհրդարանի օրակարգում է եւ կքննարկվի հունվարի 18-ի նիստում: Անկախ արդյունքից քննարկումն ինքնին փաստ է, թերեւս դրանով Թուրքիան հերթական անգամ կկանգնի փաստի առջեւ:

ՏԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

ԱՌԱՔԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

Գրիգոր Լուսավորչի լույսը ամերիկահայ ընտանիքներում

Ամանորի գիշերը խոր վիրապում վառված Գրիգոր Լուսավորչի կանթեղի լույսը հատուկ ինքնաթիռով հասավ Ամերիկա: Հունվարի 6-ին Նյու Յորքի Ս. Վարդան մայր տաճարում տեղի ունեցած սուրբծննդյան պատարագին հայրենիքից բերված լույսը փոխանցվեց Հայ առաքելական եկեղեցու ԱՄՆ-ի Արեւելյան թեմի բոլոր 67 ծխերի ներկայացուցիչներին: Այնուհետ թեմի յուրաքանչյուր հայկական եկեղեցում առանձնացված հատուկ խորանում մշտավառ կպահպանվի Լուսավորչի կանթեղի լույսը:

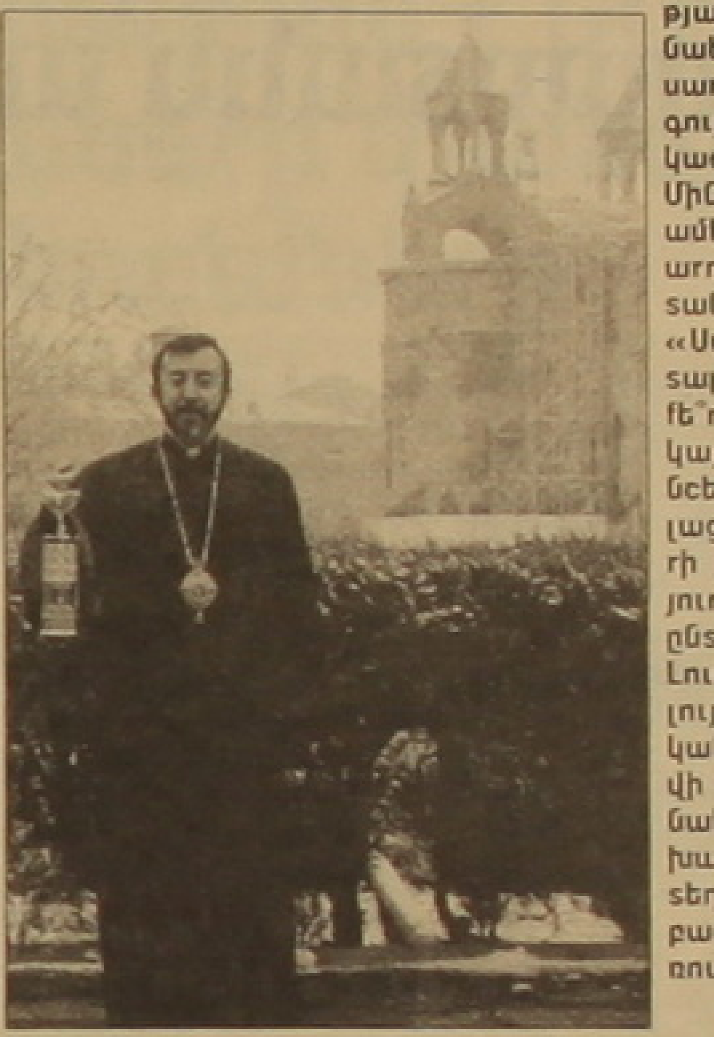

ԱՄՆ-ի Արեւելյան թեմի առաջնորդ Խաժակ արք. Պարսամյանի հետ խորհրդանշական կանթեղը Հայաստանից Ամերիկա տանելու առաքելության պատիվը բաժին էր ընկել նաեւ ամերիկահայ երկու երիտասարդների՝ մեկը Ուստրի հնագույն, մյուսը՝ Լենսինգի նորակազմ հայկական համայնքներից: Մինչ այդ «Նյու Յորք թայմսն» ու ամերիկյան այլ ազդեցիկ թերթեր արդեն անդրադարձել էին Հայաստանում քրիստոնեության սկզբին: «Սա լավագույն առիթն է ցույց տալու, թե ո՞վ է Լուսավորիչը, ովքե՞ր ենք հայերս, օտարներին ներկայացնելու մեր հայրենիքը», նշեց Խաժակ սրբազանը եւ ավելացրեց, որ եկող կիրակի՝ հունվարի 14-ին, ԱՄՆ-ի արեւելյան ափի յուրաքանչյուր հայ հավատացյալ ընտանիք հատուկ մոմերով Գրիգոր Լուսավորչի կանթեղից վառած լույսը կտեղափոխի իր ընտանեկան հարկի տակ: Այդպիսով կսկսվի հայերիս համար նոր՝ հոբելյանական 2001 թվականը Նոր աշխարհամասում, որի ընթացքում տեղի կունենան բազմաթիվ ու բազմաբնույթ շատ այլ միջոցառումներ:

ՀՕՖ-Ի ԼՐԱՏՎԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սերբ-հայկական ընկերությունը վերսկսեց գործունեությունը

Սերբ-հայկական ընկերությունը վերսկսեց իր գործունեությունը: Այդ ուրախ լուրը մեծ արձագանք գտավ Հարավսլավիայի հայ գաղութում, ինչպես նաեւ արժանացավ սերբ մտավորականության ջերմ հովանավորությանը: Սերբ-հայկական ընկերությունը հիմնվել է 1990 թվականին, նախագահը մինչ օրս պրն Բոդա Մարքովիչն է: Ընկերությունն ունի մշակութային բազմատեսակ ծրագրեր, հատկապես մեծ դեր կխաղա հայ եւ սերբ ժողովուրդների մշակութային կապերն ամրապնդելու ուղղությամբ: 1993 թ. գրեթե երկու ամիս Հարավսլավիայի մի շարք քաղաքներով, այդ թվում Բելգրադում շրջում էր 1915 թ. ապրիլի 24-ի ցեղասպանության զոհերի հիշատակին նվիրված լուսանկարների ցուցահանդեսը, որն արժանացել էր տեղի մամուլի, ռադիոյի եւ հեռուստատեսության ուշադրությանը: Ցուցահանդեսի կազմակերպչական աշխատանքները վարում էր Սերբ-հայկական ընկերությունը:

Սերբ-հայկական ընկերությունն իր աշխատանքները վերսկսելու առիթով դեկտեմբերի 28-ին Բելգրադի քաղաքային գրադարանում կազմակերպեց ամանորյա հանդես, որտեղ Հարավսլավիա ամուսնության նպատակով վերաբնակեցված հայ կանայք, իրենց մանկահասակ երեխաների հետ, հայկական երաժշտության մեղեդիների տակ տոնեցին 2001 թ. գալուստը: Հանդեսին մասնակցում էին նաեւ սերբեր եւ սերբուհիներ, ինչպես նաեւ ընկերության նախագահ Բոդա Մարքովիչը, գրադարանի տնօրեն Սիմոն Բաբիչը, մտավորական խավի այլ ներկայացուցիչներ: Սերբ-հայկական ընկերությունը պատրաստվում է հայկական կիրակնօրյա դպրոց հիմնել տեղի հայ գաղութի համար եւ պատրաստ է իր աշխատանքների վերաբերյալ տեղեկություններ հայտնել ոչ միայն Հարավսլավիայի մամուլի միջոցով, այլեւ նրա սահմաններից դուրս:

Վախճանվեց պրոֆեսոր Վլադիմիր Գրիգորյանը

ԵՐԵՎԱՆ, 8 ՀՈՒՆՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հունվարի 6-ին, կյանքի 73-րդ տարում ինֆարկտից վախճանվեց հայ մտավորականության ականավոր ներկայացուցիչ, բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Վլադիմիր Գրիգորյանը:

Վլադիմիր Գրիգորյանը Հայաստանում մաթեմատիկական լեզվաբանական դպրոցի հիմնադիրներից է, թարգմանության մասնագիտացված էՀՄ-ի հեղինակը: Երկար տարիներ դասախոսել է Երեւանի պետական համալսարանում եւ Վանաձորի մանկավարժական ինստիտուտում: Հեղինակ է բազմաթիվ գիտական աշխատությունների եւ գրքերի, այդ թվում՝ հայ-թուրքական հարաբերությունների, ղարաբաղյան շարժման մասին:

Վլադիմիր Գրիգորյանը Արտասահմանյան երկրների հետ մշակութային կապերի հայկական ընկերության Հայաստան-Ռուսաստան ընկերության նախագահն էր, նաեւ շատ հայտնի էր իր լրագրողական գործունեությամբ: Միշտ աչքի է ընկել իշխանությունների նկատմամբ իր քննադատական վերաբերմունքով՝ միաժամանակ վայելելով նրանց մեծ հարգանքը:

Ալեքսանյանների ընտանիքը խոր վշտով հայտնում է սիրելի մայրիկի՝
ՇՈՒՇԱՆԻԿ ՍԻՄՈՆՅԱՆԻ
մահվան մասին:
Հուղարկավորությունը տեղի կունենա
հունվարի 9-ին, ժամը 14-ին,
Ծերեթելի 44/4ա, բն. 15 հասցեից:

«Ազգ» օրաթերթի խմբագրությունն ու տնօրինությունը խորապես վշտակցում են պրն Անդրանիկ Ալեքսանյանին՝ սիրելի մոր՝
ՇՈՒՇԱՆԻԿ ՍԻՄՈՆՅԱՆԻ
մահվան կապակցությամբ:

«Արմինկո» ընկերությունը խոր վշտով ցավակցում է Անդրանիկ Ալեքսանյանին՝ սիրելի մոր՝
ՇՈՒՇԱՆԻԿ ՍԻՄՈՆՅԱՆԻ
մահվան կապակցությամբ:

ՎԱՆԱՁՈՐ

«Լոռվա աստղեր» պատվո նշանի հանձնումը

Ավանդույթի համաձայն, անցած տարվա վերջին օրը՝ դեկտեմբերի 31-ին, Վանաձորի «Մուշ» համալիր-ռեստորանում տեղի ունեցավ «Լոռվա աստղեր» պատվո նշանի հանձնման հանդիսավոր արարողությունը, որի նախաձեռնողներն էին Լոռու մարզպետարանն ու Հայաստանի «Ինտերկապ» բարեգործականը:

«Ինտերկապ» բարեգործականի նախագահ Նորայր Զուլոյանը բացման խոսքում երախտագիտություն հայտնեց մարզպետին, ավանդական դարձած այդ գեղեցիկ միջոցառման բոլոր սատարողներին:

Ապա ՀՀ փաստաբան արտիստ Հակոբ Ազիզյանը համառոտ ներկայացրեց «Ինտերկապի» գործունեությունը եւ անցած տարի «Լոռվա աստղեր» պատվո նշանի արժանացածներին:

Ն. Զուլոյանը, Գ. Գեւորգյանը, Մ. Սանթրոյանը, Ռ. Մխիթարյանը, Մ. Գրիգորյանը, Հ. Շահբազյանը, Հ. Քոչինյանը:

Գեներալ-մայոր, ՀՀ պաշտպանության նախարարի տեղակալ Միքայել Գրիգորյանին «Լոռվա աստղեր» պատվո նշանը հանձնեց մարզպետ Հենրիկ Քոչինյանը, սամբո ըմբշամարտի ՀՀ ֆեդերացիայի նախագահ, Վանաձորի քաղաքապետարանի ֆիզկուլտուրայի եւ սպորտի բաժնի պետ Գուրգեն Գեւորգյանին՝ ԱԺ պատգամավոր Մարտուն Մաթեւոսյանը, «Բազում ֆիրմա» կարի արտադրական կոոպերատիվի նախագահ Ռաֆայել Մխիթարյանին՝ ԱԺ պատգամավոր Դավիթ Լոքյանը, «Տարոն-606» շինկազմակերպության ղեկավար Հենրիկ Շահբազյանին՝ Վանաձորի քաղաքապետ Սամվել Դարբինյանը, ՎՊՄԻ-ի գրականության ամբիոնի վարիչ, պրոֆեսոր Մելս Սանթրոյանին՝ ԱԺ պատգամավոր Վահրամ Բաղդասարյանը: Վերջինս նաեւ ամփոփեց շնորհանդեսի արարողությունը:

Մ. ՄԻԿՈՅԱՆ

ԱԶԳ

Իրավիճակ

Հայաստանն առաջիկա մարդահամարի նախօրեին

Ինչպես հայտնի է, նախատեսվում է 2001 թ. Հայաստանում անցկացնել մարդահամար: Հայաստանում մարդահամար վերջին անգամ անցկացվել է խորհրդային կայսրության փլուզման նախօրեին 1990 թ., իսկ դրանից հետո եւ հատկապես վերջին տարիներին արտագաղթի սաստկացման հետ, մեր ազգաբնակչության իրական թվաքանակի մասին կցկտուր տեղեկությունների աղբյուր էր դարձել քաղաքացիական ավիացիան, որի հրամցրած վիճակագրությամբ կարելի էր պարզ թվաբանություն անել, թե քանի-քանիսն են մեկնում ու այլեւս չեն վերադառնում հայրենիք: Սրանք, իհարկե, խիստ մոտավոր թվեր են (առավել եւս, որ վերջին 1-2 տարում ավիացիային «ծեռնոց նետեց» ավտոտրանսպորտը), իսկ շատ «չար լեզուներ» պնդում են, թե իբր ներկայիս ազգաբնակչության իրական թիվը հազիվ թե հասնի 800 հազարի: Պետք է հուսալ, որ մարդահամարը (եթե, իհարկե, բարով-խերով անցկացվի) վերջ կդնի ամեն տեսակ մոլորություններին եւ կկարողանա արտահայտել իրական պատկերը:

Սակայն այս ամենից զատ, ներկայումս Հայաստանում առկա է «բնակչության ծերացման» հիմնահարցը, որի խիստ վտանգավոր հետեւանքները կարծես թե առանձնապես չեն մտահոգում նրանց, ովքեր ի պաշտոնե պատասխանատու էին այդ մասին ամենայն լրջությամբ ահազանգել:

Դեռեւս 1960-70-ականներին, աշխարհում ընթացող գիտատեխնիկական հեղաշրջմանը զուգընթաց, լուրջ տեղաշարժեր նկատվեցին նաեւ համաշխարհային ժողովրդագրական գործընթացներում: Խոսքը բնակչության տարիքային կազմում նկատվող փոփոխությունների մասին է, որը ստացել է «բնակչության ծերացում» մասնագիտական տերմինը: Այս երեւույթի հիմքում ընկած են երեք հիմնական գործոններ՝ ծնելիության նվազումը, ընդհանուր մահացության մակարդակի իջեցումը եւ արտագաղթը:

Վերջին 10 տարիներին, աշխարհի քաղաքական քարտեզի փոփոխման հետ, այս հիմնահարցը նոր «երանգ» ստացավ, քանզի եթե մինչ այդ արդիական էր միայն զարգացած երկրների համար, ապա այժմ նաեւ անցումային երկրների: Ընդ որում, երկու դեպքերում պատճառները միանգամայն տարբեր են: Եթե զարգացած երկրներում ծեր ազգաբնակչության տեսակարար կշռի աճը բացատրվում է բարձր զարգացած առողջապահական համակարգով, ինչպես նաեւ ծնելիության նվազմամբ, ապա անցումային երկրներում ծնելիության ցածր մակարդակը վերարտադրողական տարիքի մարդկանց խիստ ցածր կենսամակարդակի եւ ապագայի տագնապի հետեւանք է: Դրա հետ առկա է աշխատանքային տարիքի (ուրեմն նաեւ վերարտադրողական) բնակչության շրջանում մահացության տոկոսի աճ եւ արտագաղթ:

Ըստ 1990 թ. եղած տվյալների, մեր հանրապետությունում 65 եւ ավելի բարձր տարիքի անձինք կազմում էին բնակչության ընդհանուր թվի 5,5 տոկոսը: 1998 թ. արդեն նրանց տեսակարար կշիռը կազմեց բնակչության անվանական թվի (3,8 մլն) 12,8 տոկոսը: Եթե հաշվի առնենք, որ իրական թիվն այս անվանական թվից նկատելիորեն ցածր է, բնականաբար տարեցներն ավելի մեծ տոկոս կկազմեն: Սա հիմք է տալիս ասելու, որ ըստ հայտնի ժողովրդագիր Ռոսեի դասակարգման, Հայաստանը աստիճանաբար մոտենում է ծերացման միջին մակարդակ ունեցող երկրներին: Եթե ասածին ավելացնենք նաեւ, որ հանրապետության հեռավոր, սոցիալապես խիստ անմխիթար շրջաններում (հատկապես Տավուշի մարզում) արտագաղթն ավելի մեծ չափերի է հասնում, իսկ ծնելիությունը միջինից ցածր է, ապա մենք հավակնում ենք դառնալու ծերացման բարձր մակարդակ ունեցող հասարակություն:

Չմոռանանք նաեւ, որ Հայաստանում բնակչության ծերացմանը նպաստող գլխավոր գործոններին՝ ծնելիության նվազմանը, արտագաղթին եւ միջին տարիքի մարդկանց շրջանում մահացության աճին ավելանում է նաեւ վերջին տարիների արցախյան հակամարտությունը, որը հազարավոր երիտասարդների կյանք խլեց:

Բնակչության ծերացման հետեւանքները երկու հիմնական ուղղվածություն ունեն՝ տնտեսական եւ սոցիալ-հոգեբանական, որոնք երկուսն էլ խիստ արդիական են Հայաստանի համար: Այսպես, ազգի տարիքային կազմի փոփոխությունն անպայման կհանգեցնի իրական աշխատուժի պակասի: Այդ այսօր է, որ արդյունաբերության լիակատար «պարապուրդի» պայմաններում ամենուրեք «մարդկային ավելցուկ» է նկատվում: Վաղը, երբ տնտեսությունը ոտքի կանգնի (իսկ վաղ թե ուշ, գոնե մասամբ, ոտքի կկանգնի), անմիջապես կզգացվի այն անգնահատելի «զինանոցի» պակասը, որն այսօր այդպես անհեռատեսորեն մսխվում է: Սակայն եթե այս գործոնը դեռ վաղն է իրեն զգացնել տալու, ապա սոցիալ-հոգեբանականը զգացվում է արդեն այսօր: Չէ՞ որ եթե ներկայումս զարգացած երկրները, տարեցների սոցիալ-առողջապահական սպասարկման պետական հզոր համակարգերից զատ, ունեն նաեւ հասարակական կազմակերպությունների վրա հիմնված զարգացած կառույցներ, ապա, հակառակ դրան, Հայաստանում պետական սոցիալական եւ առողջապահական համակարգերը չունեն ծերերի հիմնահարցերը լուծելու միջոցներ, իսկ այդ ոլորտի ոչ կառավարական համակարգը նոր է ձեւավորվում: Ներկայումս տարեցների հիմնահարցը լուծող պետության քայլերը խիստ անբավարար են հետեւյալ պատճառներով. առաջին՝ պետությունը չունի այդ նպատակով հատկացվող նյութական բավարար միջոցներ, երկրորդ՝ թերի է ծերերի հիմնահարցը կարգավորող օրենսդրական դաշտը, երրորդ՝ միայնակ ծերերի խնամքն ապահովող համակարգը չի նպաստում հասարակության մեջ նրանց ներգրավելուն:

Այսպիսով, դժվար չէ նկատել, որ Հայաստանը կանգնած է լուրջ ժողովրդագրական հիմնախնդրի առջեւ, եւ դրա պատճառահետեւանքային գործոններն ամենախոր ուսումնասիրության եւ հնարավորինս լուծման կարիք ունեն:

ԼԵՒՈՆ ԳԵՒՈՐԳՅԱՆ

ՆԵՐԿԱՅԱՑՆՈՒՄ Է ԽՄԲԱԳԻՐԸ

«Հայաստանի բժշկութեան պատմութիւն»՝ հանգրուանային աշխատութիւն-ամփոփոյք

Հայ հին եւ միջնադարեան բժշկագիտութեան պատմութեան ճանաչուած եւ վաստակած մասնագէտ, բժշկագիտութեան դոկտոր Ստելլա Վարդանեանը մինչեւ այժմ յայտնի էր մեր հոգեւոր-կիրառական մշակոյթի՝ բժշկագիտութիւն ասպարէզին վերաբերող իր մենագրութիւններով, գրքոյկներով եւ յօդուածներով (հարիւրից աւելի), առաւելապէս՝ Կիլիկեան շրջանի՝ ծագումով ասորի Աբու Սայիդ եւ Իշոխ բժիշկների երկերի գիտական բնագրերի եւ նրանց ռուսերէն թարգմանութիւնների հրատարակութիւններով, յատկապէս՝ Ամիրդովլաթ Ամասիացու «Անգիտաց անպէտ» մեծածաւալ հանրագիտական գործի ռուսերէն թարգմանութեամբ, որի մէջ տաժանելի աշխատանքով պարզուած են միջնադարեան հայ բժշկութեան բազմաթիւ խնդիրներ եւ նրանց շարքի առաւել կարեւորը՝ ասպարէզի բազմալեզու եզրաբանութիւնը:

Շուրջ 35 տարի հետազօտական աշխատանք է անում Մաշտոցեան Մատենադարանում, զուգահեռ՝ Մխիթար Հերացու անուան Երեւանի Պետական բժշկական համալսարանում վարում է հայ բժշկութեան պատմութեան դասընթացը: Այդ աշխատանքների արդիւնքն էլ այս յօդուածի նիւթ՝ նրա մենագրութիւնն է, որի ֆրանսերէն տարբերակը (թարգ. Յարութիւն Գէորգեան) բաւական մեծ տպաքանակով 1999 թ. Փարիզում տպագրուեց Ֆրանսիայի հայ բժիշկների ընկերութեան օժանդակութեամբ, իսկ այժմ, կրկին նոյն ընկերութեան աջակցութեամբ, լոյս է տեսել նոյն գրքի աւելի ճոխացուած եւ լրացուած հայերէն բնագիրը (Հայկական բնագրագիտական ընկերութեան «Քննասէր» հրատարակչութիւն, Երեւան, 2000 թ., 440 էջ). աւելացնենք, որ պատրաստւում է եւ շուտով տպագրուելու է նաեւ անգլերէն թարգմանութիւնը:

Բնագրի եւ նրա թարգմանութիւնների այս հերթայաջորդութիւնը հաստատումն է այն իրողութեան, որ իր գործին ինքնամոռաց նուիրուած մասնագէտը ցրտի ու խաւարի տարիներին ստեղծել է մնայուն արժէք ունեցող մի աշխատութիւն, որի օգտակարութիւնն զգացող կազմակերպութիւններն աշխատում են օր առաջ այն մատչելի դարձնել հայ եւ օտար ընթերցողին: Հնարաւոր համառօտութեամբ պատկերելով, խնդրի էութիւնը հետեւեալն է՝ գրքի ենթավերնագիրն է՝ «Հնագոյն ժամանակներից մինչեւ մեր օրերը» ժամանակային այս տարողութիւնն ունեցող վերջին աշխատութիւնը յայտնի բժիշկ եւ բժշկապատմաբան Լեւոն Յովհաննիսեանի «Բժշկութեան պատմութիւնը Հայաստանում» ռուսերէն հինգհատորեակն էր, որ տպագրուած լինելով 1946-1947 թթ., այսօր հնարաւոր է գտնել միայն գրադարաններում, անմատչելի է ռուսերէն չիմացող մարդկանց, ընթերցման մի այլ դժուարութիւն էլ մեծածաւալութիւնն է, վերջապէս՝ նրա մէջ արտայայտուած չէ այն հսկայ աշխատանքը, որ հայ բժշկագիտութեան ուսումնասիրման ասպարէզում արուել է իրեն յաջորդած կէս դարի ընթացքում:

Եւ ահա Ստելլա Վարդանեանի «Հայաստանի բժշկութեան պատմութիւն» միահատորեակը հիմնուած լինելով թէ՛ Լ. Յովհաննիսեանի, թէ՛ իր այլ ուսուցիչների, թէ՛ իր եւ թէ՛ այսօր իր կողքին աշխատող մասնագէտների բազմաթիւ աշխատութիւնների վրայ, ամփոփել է բոլորի կարեւորագոյն արդիւնքները եւ արձանագրել գիտութեանը յայտնի հիմնական իրողութիւնները: Այսինքն՝ այստեղ ընդգրկուած են հայ բժշկութեան պատմութեանը վերաբերող՝ մերօրեայ հայագիտութեան բոլոր իմացութիւններն ու գիտելիքները եւ, այդ ամէնի հիման վրայ, նախանշուած են ապագայում արուելիք աշխատանքների կարեւորագոյն ուղղութիւնները: Գիրքը նաեւ ասպարէզի լաւ տեղեկատու է. բաւականանանք նշելով, որ «Մատենագիտութիւն» բաժնում ներկայացուած հայերէն, ռուսերէն եւ լատինատառ գրականութեան ընդհանուր քանակը 753 միաւոր է, օգտագործուած եւ այստեղ նկարագրուած են նաեւ Երեւանի, Վենետիկի, Վիեննայի, Երուսաղէմի, Փարիզի, Լոնդոնի եւ Օքսֆորդի մատենադարաններում պահպանուող 275 հայերէն ձեռագրերի մէջ առկայ բժշկագիտական նիւթերը (նաեւ՝ դի-

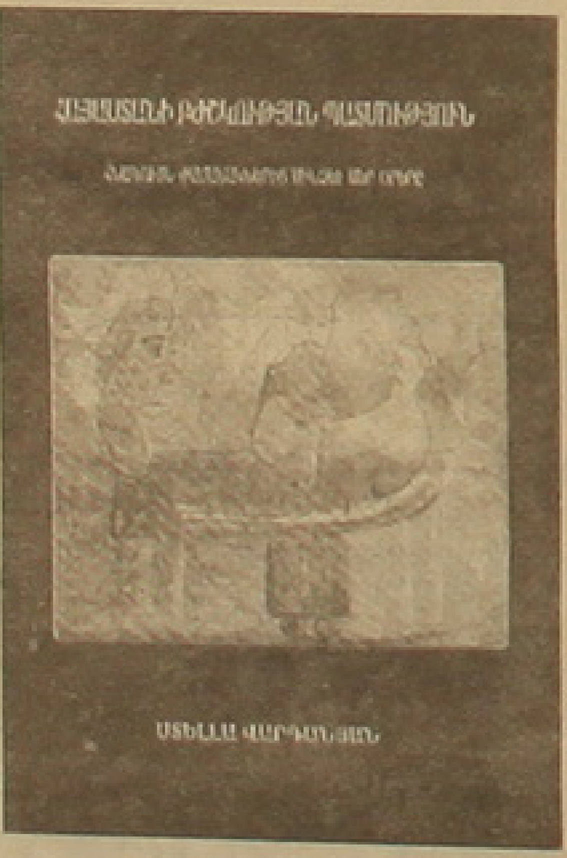

ւանական 8 նիւթ): Աւելին՝ գիրքն օժտուած է հնագիտական եւ ձեռագիր նիւթերի, բժշկագիտական կենտրոնների պատկերներով, առաւել յայտնի բժիշկների դիմանկարներով (ընդհանուր քանակը՝ 76) եւ 3 գունաւոր քարտէզով, ի վերջոյ՝ ճաշակով ձեւաւորուած եւ լաւ տպագրութիւն է:

Պակաս չեն նաեւ ներքին՝ բովանդակային արժանիքները. նախ՝ հայ բժշկագիտութեան եւ բնագիտութեան պատմութեան բոլոր ժամանակաշրջանները ներկայացուած են Հայաստանի հեռաւոր ու մերձաւոր դրկից ժողովուրդների նոյնաբնոյթ մշակոյթների հետ փոխազդեցութիւնների հենքի վրայ, որ նշանակում է, թէ այս գիրքն օգտակար եւ նկատառելի նորութիւններ ունի նաեւ հնդկական, յունական, հռոմէական, ասորական, արաբական, պարսկական, վրացական, անգամ՝ ռուսական բժշկագիտութիւնները հետազօտողների համար: Տեղին է նկատել նաեւ, որ «Հայկական բժշկական եզրաբանութիւնը արաբական բժշկութեան ազդեցութեան ուժեղացման շրջանում (ԺԲ-ԺԷ դդ.)» հատուածը հայոց լեզուի պատմութեան ուսումնասիրման ասպարէզի համար լիովին նոր եւ յաջողուած մի առաջընթաց է, որ այսօր կարող էր անել միայն այս գրքի հեղինակը:

Աշխատութիւնը հայ բժշկութեան եւ բժշկագիտութեան ամբողջական ու ամփոփ պատմութիւնն է. ներառում է նրա լրիւ ընթացքը՝ սկսում է նախապատմական հաւատալիքային դրսեւորումներից եւ հասնում է քսաներորդ դարի կէսեր. ձեռագրական եւ վաւերագրական յայտնի եւ նորայայտ նիւթերի հիման վրայ պատշաճ ձեւով ներկայացուած են միջնադարեան մեր մեծ մտածողների բնագիտական եւ բժշկագիտական հայեացքները, առաւել մանրամասն բացայայտուած են Մխիթար Հերացու եւ իր աշակերտ-հետեւորդների, Ստեփանոսի, Գրիգորիսի, Ամիրդովլաթ եւ Գալուստ Ամասիացիների, Ասար, Բունիաթ եւ Յովասափ Սեբաստացիների, Պօղոս Եւդոկիացու եւ այլ բժշկապետների կոթողային գործերի պատմական եւ այժմէական արժէքները: Պատկերուած են նաեւ տեսական հարցերում եւ բուսաբուժութեան ու դեղաբուժութեան բնագաւառներում Բագրատունեաց-Անիական, Կիլիկեան, Սեբաստիայի, Ամասիայի, Նոր Ջուղայի, Կոստանդնուպոլսի եւ այլ բժշկագիտական դպրոցների կարեւոր նուաճումները, նաեւ՝ ուշ միջնադարի հայկական գաղթավայրերի, ԺԸ-ԺԹ դդ. Հայաստանի Արեւելեան եւ Արեւմտեան մասերի, քսաներորդ դարի Հայաստանի եւ Սփիւռքի բժշկագիտութեան ներդրումը համաշխարհային գիտութեան գանձարան:

Այսպէս՝ Պետրոս Քալանթարեան, Ստեփանոս Շահրիմանեան, Յովակիմ Օղուլլուխեան, Միքայէլ Րեստէն եւ այլ անունների ներքոյ առանձնակի ջերմութեամբ ներկայացուած են այս անհատները եւ իրենց վաստակը, բայց նոյն եւ այլ հատուածներ («Հայ բժիշկները եւրոպայում», «Ամերիկայում», «Մերձաւոր Արեւելքում», «Հնդկաստանում» եւ այլն) պարզում են, որ մեր բժիշկները թէ՛ ուշ միջնադարում եւ թէ՛ մեզ մօտ ժամանակներում գործել են քաղաքակիրթ ամբողջ աշխարհում եւ այդ նոյն աշխարհին աւելի շատ տուել են իրենցը, քան՝ կարող էին առնել ուրիշներից: ԺԹ դարի արեւելեան բժշկութեանը նուիրուած մասում կրկին նոյն ջերմութիւնն է, բայց կայ նաեւ աւելին՝ այն ինքնամոռաց նուիրումը, որով հայրենասիրութեան մարմնացում անհատները (Լեւոն Տիգրանեան, Յովհաննէս Յովհաննիսեան, Արմենակ Մելիքեան եւ ուրիշներ) Հայաստանում փակում էին իրենց ասպարէզի միջնադարը եւ սկզբնաւորում նոր շրջանը: Նուիրումի եւ անձնազոհութեան նոյնպիսի յաճախադէպ դրսեւորումներ տեսնում ենք նաեւ մեր դարի առաջին կէսի անհատների մէջ, իսկ հանրայայտ բռնապետութեան նահատակ Յարութիւն Միրզա-Աւագեանին (1879-1938) նուիրուած մասը շատ ինքնատիպ մի նոր պատկերում է հոգեկան տուայտանքների այն մթնոլորտի, որի մէջ երեսնականներին ապրում էր մեր մտաւորականութիւնը:

Համառօտութեան հետ միասին ընդգրկուն լինելով՝ սա բժշկագիտական բարձրագոյն դպրոցների ուսանողների համար Հայ բժշկութեան պատմութեան իսկապէ՛ս լաւ դասագիրք է եւ իր այդ դերին նպաստում է նաեւ 26 էջանոց «Ամփոփում» բաժնով, ուր սեղմագրուած է գրքի ամբողջ բովանդակութիւնը:

Եզրափակենք՝ Ստելլա Վարդանեանի «Հայաստանի բժշկութեան պատմութիւն» գիրքը մեր բժիշկների, բժշկութեան եւ բնագիտութեան պատմութեամբ հետաքրքրուող մասնագէտների եւ ընդհանրապէս հայագէտների համար լաւ տեղեկատու կամ սեղանի նոր գիրք է:

ԳԷՈՐԳ ՏԷՐ-ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

ԱԶԳ

ՏԱՐԱԾԱՇՐՋԱՆ

Թեհրանում դատապարտվեց Գոր-Չեռնոմիրդին համաձայնագիրը

1979 թ. Իսլամական հեղափոխությունից ի վեր առաջին անգամ, 2000 թ. դեկտեմբերի 27-ին եռօրյա այցով Թեհրան ժամանեց ռուսական զինվորական պատվիրակություն ՌԴ պաշտպանության նախարար Իգոր Սերգեեւի գլխավորությամբ: Հանդիպման եւ բանակցությունների ավարտից հետո Իրանի պաշտպանության նախարար, երիտասարդ դերծովակալ Ալի Շամխանին մամլո ասուլիսում «պատմական» բնութագրեց դրանք: «Երկու անկախ երկրները կարող են տնօրինել իրենց ճակատագիրն առանց երրորդի միջամտության», ավելացրեց նա, ակնարկելով Իրանի ռուսական զենքի վաճառքը խափանելու ամերիկացիների փորձերը: Ֆրանսիական «Մոնդ» ազդեցիկ օրաթերթն այս կապակցությամբ գրում է «Մոսկվայի ու Թեհրանի զինվորական սիրախաղի» մասին, նշելով, որ Ռուսաստանը կրկին ուզում է տեղ զբաղեցնել զենք վաճառող առաջատար երկրների շարքում, զիջելով միայն ԱՄՆ-ին, Մեծ Բրիտանիային եւ Ֆրանսիային: Օրերս Իրկուտսկում 3 մլրդ դոլարանոց ռուս-հնդկական համաձայնագիր ստորագրվեց Հնդկաստանում «Սու-30» տիպի 140 ռազմօդանավերի կառուցման վերաբերյալ:

Ըստ ռուսական աղբյուրների, Իրանը մտադիր է 2 մլրդ դոլարի սպառազինություն գնել Ռուսաստանից: Սակայն Թեհրանի բանակցությունների օրերին որեւէ պայմանագրի ստորագրման մասին չհայտարարվեց: Ռուսական պատվիրակության անդամներից մեկը նշեց, որ դա կարող է ստորագրվել նախագահներ Խաթամիի եւ Պուտինի առաջիկա այցելություններից մեկի ժամանակ:

Ռուս-իրանական ռազմական մերձեցման առնչությամբ մարշալ Սերգեեւը հայտարարեց, որ խոսքը «երկարաժամկետ համագործակցության» մասին է, որի շրջանակներում կփոխանակվի ռազմական տեղեկատվություն, իրանցի զինվորները կվերապատրաստվեն ռուսական ակադեմիաներում եւ այլն: Ինչ վերաբերում է ԱՄՆ-ի հնարավոր պատժամիջոցներին, Սերգեեւը նշեց, որ ռուս-իրանական ռազմական համագործակցությունն իրականացվում է միջազգային հարաբերությունների շրջանակներում: Ռուսաստանի եւ Իրանի պաշտպանության նախարարները քանիցս դատապարտեցին 1995 թ. ստորագրված Գոր-Չեռնոմիրդին գաղտնի համաձայնագիրը: Ըստ Սերգեեւի, արդեն չեղյալ հայտարարված այդ փաստաթուղթը ժամանակին «անուղղելի վնասներ» է հասցրել Ռուսաստանին:

Նավթի ներկայիս բարձր գներն Իրանին հնարավորություն են տալիս բանակի վերազինման լայն ծրագիր մշակել: 2001 թ. բյուջեում 563 մլն դոլար է նախատեսված պաշտպանական կարողությունների հզորացման նպատակով: Իսկ Ռուսաստանի ռազմարդյունաբերական համալիրը դրա շնորհիվ կարող է զինավաճառքի խոշոր կանխիկ գումարներ ստանալ:

Պ. Ք.

ԲԱԼԿԱՆՆԵՐ

ՄԱԿ-ը հաստատում է ՆԱՏՕ-ի ռմբակոծումների վտանգավոր հետեւանքները

ՄԱԿ-ի շրջակա միջավայրի գործակալությունը նախնական զեկուցագրում հաստատել է Կոսովոյում անցյալ տարի ՆԱՏՕ-ի ռմբակոծած վայրերում ռադիոակտիվության առկայությունը: Աղքատացված ուրանով ռմբակոծված մի շարք վայրերի զննումից հետո հանձնարարվել է մեկուսացնել համանման բոլոր 112 վայրերը: Աղքատացված ուրան պարունակող ռումբերը համարվում են «բալկանյան համախտանիշի» պատճառը, որի հետեւանքով եվրոպական տարբեր երկրներում ՆԱՏՕ-ի տասնյակ զինծառայողներ հիվանդացել են սպիտակարյունությամբ եւ քաղցկեղով:

Հիշյալ գործակալության խոսնակը հունվարի 5-ին նշեց, որ նոյեմբերին ՄԱԿ-ի 15 փորձագետներ զննության են ենթարկել 1999 թ. Կոսովոյում ՆԱՏՕ-ի ռմբակոծած 112 վայրերից 11-ը՝ վերցնելով հողի 247, ջրի 45 եւ բույսերի 30 փորձանմուշներ, ինչպես նաեւ ուրանային ռումբերի մնացուկներ: Գործակալության նպատակն է պարզել աղքատացված ուրանի ազդեցությունը մարդկանց առողջության եւ շրջակա միջավայրի վրա: Հետազոտված 11 վայրերից 3-ում ռադիոակտիվություն եւ ուրանային ռումբերի մնացուկներ չեն հայտնաբերվել, իսկ 8-ում արձանագրվել է բարձր բետա-ճառագայթում: Ուրանային ռումբերն առանձնակի վտանգ են ներկայացնում ստորերկրյա ջրերի համար:

Դեկտեմբերի վերջերին հրապարակվեց ՄԱԿ-ի շրջակա միջավայրի գործակալության նախնական զեկուցագիրը՝ հիմնված մթնոլորտային չափումների վրա: Հողի, ջրի եւ բույսերի փորձանմուշների տարրալուծումը շարունակվում է եվրոպական 5 երկրների լաբորատորիաներում: «Մոնդ» թերթը նշում է, որ վերջնական արդյունքները կհրապարակվեն մարտի վերջերին: Բայց գործակալությանն արդեն իսկ հանձնարարվել է մեկուսացնել ռմբակոծված 112 վայրերը՝ չսպասելով բնակչության բուժզննությանը: ՄԱԿ-ը մտադիր է հետազոտել նաեւ Հարավսլավիայի տարածքը, որը նույնպես ռմբակոծվել է աղքատացված ուրան պարունակող ռումբերով:

Կոսովոյի տարածքի զննությունն անցկացվել է ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Կոֆի Անանի պահանջով, որին ՆԱՏՕ-ն ստիպված էր ներկայացնել իր ռմբակոծած 112 վայրերի քարտեզը: Այժմ հայտնի է, որ ՆԱՏՕ-ի A10 ռազմօդանավերը 31 հազար ռումբ են նետել Կոսովոյի վրա: Աղքատացված ուրանով լիցքավորված ռումբերն ու արկերը բնական ուրանից նվազ ռադիոակտիվ են, բայց պարունակում են խիստ թունավոր նյութեր, որոնք խոցելի են դարձնում տանկերի զրահները:

Աղքատացված ուրանի եւ «բալկանյան համախտանիշի» մասին վերջին օրերին շատ է խոսվում, քանզի Բալկաններում ծառայած ՆԱՏՕ-ի եւ խաղաղարար ուժերի զինծառայողների հիվանդության եւ մահվան դեպքերը շատացել եւ մտահոգիչ են դարձել: Ուրբաթ օրը Դանիայում օգնության խնդրանքով բժիշկներին դիմեց Բոսնիայում ծառայած եւ սպիտակարյունությամբ հիվանդացած մի զինվոր: Իտալիայում բժշկական հատուկ հանձնախումբ է ստեղծվել Բալկաններում ծառայած իտալացիների հիվանդության 18 կասկածելի դեպքերի հետազոտման նպատակով. 8 հիվանդներ արդեն մահացել են: Ֆրանսիայում մինչեւ օրս բացահայտվել է զինծառայողների սպիտակարյունության 4 դեպք: Բելգիացի 5 զինծառայողներ մահացել են քաղցկեղից: Իտալիայի Պետխորհրդի նախագահ Ջուլիանո Ամատոն օրերս ՆԱՏՕ-ի ղեկավարությունից բացատրություններ պահանջեց Բոսնիայում եւ Կոսովոյում կիրառված զենքերի վերաբերյալ:

Պ. Ք.

«Հայաստանի եւ Թուրքիայի միջեւ երկխոսություն ծավալվելու է»

Սկիզբը էջ 1

Բերեմ օրինակ. Քելբաջարի դեպքերից հետո Թուրքիայի Ազգային մեծ ժողովը (ԹԱՄԺ) հրավիրեց արտակարգ նիստ՝ «Հայկական ագրեսիան՝ ընդդեմ Ղարաբաղի եւ Նախիջեւանի»: Այսօր վարչապետ Բ. Էջեւիթը, այն ժամանակ ընդդիմադիր կուսակցության առաջնորդ, այսպես ձեւակերպեց իրադարձությունը՝ եթե այսօր հայերը վերցնում են Ղարաբաղը, վաղը կդրվեն Նախիջեւանի, ապա՝ Կարսի, Արդահանի խնդիրները, եւ որպեսզի նման զարգացումից խուսափենք, անհրաժեշտ է հայերի առաջն առնել առաջին փուլում:

Չնայած պաշտոնական Երեւանի եւ Անկարայի տեսակետների տարբերությանը, հայ-թուրքական երկխոսությունը կարեւոր խնդիր է: Գոյություն ունեն մի շարք գործոններ, որոնք պետք է հաշվի առնվեն: Թուրքիան իրեն համարում է գերտերություն, այդ իսկ պատճառով փորձում է ավելի ակտիվ դեր խաղալ այս տարածաշրջանում, մինչդեռ առանց Հայաստանի հետ հարաբերություններ ունենալու անհնար է ակտիվ քաղաքականություն վարել: Կարծում եմ՝ Հայաստանի եւ Թուրքիայի միջեւ երկխոսություն ծավալվելու է, քանի որ այլ հնարավորություն չկա: Երկու հարեւան պետությունները հնարավոր չէ չունենան հարաբերություններ, կամ այդ հարաբերությունները երկարատեւ թշնամական բնույթ կրեն: Թուրքիայի պատմության մեջ կան օրինակներ, երբ երկխոսություն սկսելով կարգավորվել են հարաբերությունները հարեւան պետությունների հետ: Օրինակ, թուրք-իսրայելյան հարաբերությունները, որոնք այսօր վերածվել են ռազմավարական համագործակցության: Կամ թուրք-սիրիական հարաբերությունները. գոյություն ունեն տարածքային խնդիրներ՝ կապված Ալեքսանդրետի սանջակի հետ, ջրային հարց, սակայն այս ամենի հետ երկու երկրներն ունեն դիվանագիտական կապեր եւ անցել են երկխոսության ճանապարհով: Նույնը վերաբերում է հույն-թուրքական հարաբերություններին: Իմ կարծիքով թուրքական կողմը Հայաստանի հետ երկխոսություն սկսելու է: Ինչ վերաբերում է Թուրքիայի առաջ քաշած նախապայմաններին, ապա երբ երկխոսության հետ բերվում են նախապայմաններ, ապա դա ոչ թե երկխոսություն է, այլ պարտադրանք, որն անընդունելի է Հայաստանի համար: Հակառակը՝ երկխոսության ծավալումը կնպաստի երկու երկրների միջեւ առկա խնդիրների ավելի հանգիստ լուծմանը:

– Մտավախություն չունե՞ք, որ Երեւան-Անկարա երկխոսությունը որոշակի սառնություն կմտցնի Երեւան-Թեհրան եւ Երեւան-Մոսկվա հարաբերություններում:

– Բնականաբար, հայ-թուրքական հարաբերությունները երկկողմանի բնույթից զատ ունեն բազմակողմ բնույթ, եւ առկա են բազմաթիվ գործոններ՝ Ռուսաստանի, Իրանի, ԱՄՆ-ի, Եվրոպայի: Այս պետություններն ունեն իրենց շահերը եւ հարցին մոտենում են իրենց շահերից: Գիտենք, մի շարք պայմանագրեր են կնքվել, այդ թվում Կարսի պայմանագիրը: Իմ կարծիքով մտավախություն չկա, թե Թուրքիայի հետ երկխոսություն սկսելու դեպքում ճնշում կբանեցվի Հայաստանի վրա կամ Երեւան-Մոսկվա, Երեւան-Թեհրան հարաբերություններում սառնություն կնկատվի: Սառեցում տեղի չի ունենա, քանի որ այդ հարաբերությունները խարսխված են մշտական շահերի վրա:

– Կարծիքներ կան, թե թուրքերը համաձայն են սահմանային դռների բացմանը, եթե ռուս սահմանապահները հեռանան հայ-թուրքական սահմանից: Չե՞ք կարծում, որ հայ-թուրքական սահմանի բացումը կնշանակի ռուսական սահմանապահ զորքերի ավելորդություն:

– Հարցին կտամ հետեւյալ մեկնաբանությունը. վերջին շրջանում ակտիվացում է նկատվում թուրք-ռուսական հարաբերություններում, ՌԴ-ն Թուրքիան դիտում է կարեւոր շուկա, առաջարկվել են մի շարք տնտեսական ծրագրեր: Այս գործընթացում առաջարկվել է Հայաստանի ներգրավվածության խնդիրը որպես էներգակիրների տարանցիկ ճանապարհի: Այսինքն՝ թուրք-ռուսական հարաբերությունները զարգանում են, որը կարող է նպաստել հայ-թուրքական հարաբերություններին: Կարող ենք ասել, որ հայ-թուրքական հարաբերությունները միշտ միջնորդավորված են եղել: Ինչ վերաբերում է սահմանի բացմանը եւ սահմանի պաշտպանությանը, ապա դրանք տարբեր հարցեր են: Չեմ կարծում, թե հայ-թուրքական սահմանային կետերի բացման դեպքում ռուսական զորքերի ներկայությունն անիմաստ է դառնում: Խոսքը ոչ թե ամբողջ սահմանի բացման, այլ Գյումրու եւ Մարգարայի սահմանակետերի մասին է:

– Պրն Ավագյան, Թուրքիայում ո՞ր շրջանակներն են դեմ հայ-թուրքական հարաբերությունների հաստատմանը եւ որոնք կողմ:

– Թուրքիան շատ բարդ պետություն է: Դեմ են ազգայնականները, որոնք Բ. Էջեւիթի կոալիցիոն կառավարության մասն են կազմում. խոսքը Ազգայնական շարժում կուսակցության մասին է, որը ղեկավարում է Բահչելին: Նրանք դեմ են Հայաստանի հետ հարաբերությունների հաստատմանը, մինչեւ չկատարվեն նախապայմանները: Դրան հակառակ Թուրքիայի լիբերալ շրջանակները գտնում են, որ մինչ օրս Հայաստանի նկատմամբ իրականացվող քաղաքականությունն ապարդյուն է եղել, պետք է զարգացնել տնտեսական հարաբերությունները եւ այդ ճանապարհով, ինչպես իրենք են կարծում, Հայաստանին ձեռնտու չի լինի, օրինակ, Ցեղասպանության հարցի արծարծումը: Սակայն, ինչպես գիտեք, Թուրքիայում իրական իշխանությունը գտնվում է զինվորականության եւ խոշոր արդյունաբերողների ձեռքում:

– Հենց զինվորականության եւ խոշոր արդյունաբերողների կարծի՞քը նկատի ունեք:

– Թուրքական մամուլում զինվորականության եւ խոշոր արդյունաբերողների կարծիքը հստակ չի արտահայտվել: Նման կարգի խնդիրներ առաջին հերթին քննարկվում են Թուրքիայի ազգային անվտանգության խորհրդի նիստում: Վերջին նման նիստում զինվորականությունը կտրականապես դեմ էր տարբեր երկրների խորհրդարաններում Ցեղասպանության խնդրի բարձրացմանը: Սա բնական է, քանի որ զինվորականությունը քեմալական է, հիմնվում է Աթաթուրքի սկզբունքների վրա: Ինչպես գիտենք, Թուրքիայում ազգայնական շարժումն առաջին հերթին ուղղված է եղել հայերի եւ հույների դեմ: Խոշոր արդյունաբերողները հարցին մոտենում են առաջին հերթին շահերի տեսակետից: Կարելի է ասել, որ Հայաստանը Թուրքիայի համար ձեռնտու շուկա է, չնայած փոքր շուկա է: Մամուլում խոշոր արդյունաբերողները հայ-թուրքական հարաբերությունների շուրջ դեռեւս չեն արտահայտվել:

– Թուրքիան ծանոթ չէ՞ ՀՀ ԱԳՆ պաշտոնյայի հայտարարություններին, որտեղ նշվում է, որ Ցեղասպանության հարցի ճանաչում-չճանաչումը խոչընդոտ չէ Հայաստան-Թուրքիա հարաբերություններում:

– Իհարկե, ծանոթ է: Թուրքական կողմը Ցեղասպանության հարցին մոտենում է հետեւյալ կերպ. հայերը բարձրացնում են Ցեղասպանության ճանաչման հարցը, դրան կհետեւի հատուցման պահանջը, ապա կհետեւեն տարածքային պահանջները: Թուրքիայի համար Ցեղասպանության հարցն ուղղակի նշանակում է վտանգ իր երկրի տարածքային ամբողջականությանը: Պատահական չէ, երբ 1991 թ. Թուրքիայի կողմից Հայաստանի ճանաչման հռչակագրում հատուկ հղում է արվում Կարսի պայմանագրին: Սա, ըստ էության, կոչ էր Հայաստանին՝ ճանաչել Թուրքիայի տարածքային ամբողջականությունը:

– Պաշտոնական Երեւանը շահագրգռված է Անկարայի հետ երկխոսություն սկսելու, սակայն արծարծում է Ցեղասպանության հարցը, որից Թուրքիան խուսափում է:

– Եթե Ցեղասպանության հարցն առաջ չքաշվի մեր կողմից, ապա առաջ կքաշվի Թուրքիայի կողմից: Խնդիրը գոյություն ունի եւ հնարավոր է օգտագործվի երրորդ երկրների կողմից: Թուրքիան ձգտում է անդամակցել Եվրամիությանը (ԵՄ), եվրոպական մի շարք երկրներ, ելնելով տնտեսական, սոցիալական, քաղաքական պատճառներից, չեն ուզում Թուրքիային տեսնել ԵՄ լիիրավ անդամ, առաջ են քաշում խոչընդոտներ եւ նման խոչընդոտներից մեկը կարող է լինել Հայկական հարցը: Թուրքիայում կա տեսակետ, որ Հայկական հարցը երբեք հայերի հարց չի եղել, եղել է մեծ պետությունների ձեռքում լծակ՝ Թուրքիայի վրա ճնշման միջոց: Եվ պատահական չէ, որ միջազգային դիվանագիտության մեջ Հայկական հարցը դիտվում էր որպես Արեւելյան հարցի բաղկացուցիչ մաս: Չեմ կարծում, թե Ցեղասպանության հարցի բարձրացումը չի նպաստում հայ-թուրքական երկխոսությանը: Մի ժամանակ Ցեղասպանության հարցը չէր բարձրացվում, բայց դա չնպաստեց հայ-թուրքական հարաբերությունների զարգացմանը:

– Եվս մեկ հարց. ամռանը Թուրքիան Կարսից վտարեց չորսհոգանոց հայկական պատվիրակությանը: Չե՞ք կարծում, թե որպես դիվանագիտական պատասխան քայլ, Հայաստանը պետք է վտարեր, օրինակ, վերջերս Երեւանում գտնվող Քաան Սոյլաքին: Խոսում ենք հայ-թուրքական երկխոսության մասին, մինչդեռ Անկարան շարունակում է թշնամական քայլերը:

– Թուրքական մամուլը քննադատել է այդ արարքը:

– Մամուլն ուրիշ է, պաշտոնական դիրքորոշում արտահայտելը՝ այլ բան:

– Իմ կարծիքով, վտարումը կբերեր թշնամության մթնոլորտի աճին եւ հայ-թուրքական հարաբերությունների սրմանն ընդհանրապես, որը ոչ մեկին ձեռնտու չէ: Մեր կողմից նման քայլը ողջունելի չէր լինի: Կարսի միջադեպի առիթով եվրոպական երկրները քննադատեցին Թուրքիային:

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

ԱԶԳ

Մշակույթ

«Մեջս տագնապ կա...»

1992-ի հունիսին, երբ դեռ նոր-նոր ստեղծում էր իր թատրոնը, երկար զրույց ունեցանք: Թատրոնն ստեղծվում էր «դատարկ տեղում», ոչ արտիստ ուներ, ոչ ծրագրված միտումներ, շենքն էլ տվել էին որտեղից գլուխ նորոգման կարիք զգացող շենք: Չէր վհատվում, որովհետեւ նպատակ ուներ.

- Ինչո՞ւ ստեղծեցի այս թատրոնը... Իմ մեջ այս միտքը 7-8 տարի շարունակ եփվում էր: Առաջներում էլ բեմադրություններ անելու փորձ կար: Բայց ես ուզում եմ իմ թատրոնն ստեղծել, որովհետեւ թատրոնի, արտիստի հոտառությունն է կորել, որովհետեւ 1988-ից մեջս տագնապ կա, որ իմ հոտառությունն էլ է կորչելու: Պետք է հաշվի առնենք, որ դարը վերջանում է, նոր դար ենք մտնելու: Իսկ հիմա միջակությունը գլուխ է բարձրացրել, միջակությունն ուզում է տեր ու տիրական դառնալ նաեւ թատրոնում: Ես ուզում եմ թատրոնը, արտիստին փրկել... Ես կկանչեմ բոլոր արտիստներին, բեմադրիչներին: Թող գան, իրենց փորձեն: Ոչ մեկին ոչինչ չեմ պարտադրի, որովհետեւ ես ինքս էլ պարտադրանքի չեմ սիրում ենթարկվել: Ես ուզում եմ, որ իմ թատրոնում մնան նրանք, ովքեր բան ունեն ասելու, թատրոնի համար բան: Քաղաքականությունը ինձ չի հետաքրքրում: Ես չեմ ուզում, որ իմ թատրոնում քաղաքականություն խաղան... Էն ա, ամեն տեղ խաղում են: Դա իրենց խաղն է, թող խաղան: Իմ թատրոնում ճշմարիտ արվեստը պիտի լինի: Ես ուզում եմ, որ հանդիսատեսը բանալու անցքով նայելու նման նայի մեր ներկայացումները եւ հրաշք տեսածի տպավորությունն ունենա... Ես կանեմ այս ամենը, կստեղծեմ այս թատրոնը, կտամ իրենց ձեռքն ու կգնամ...

Պիտի սիրես էս մարդությունը: Ասում են էտինչ մարդն իրեն շատ է երեւակայում: Ի՞նչ երեւակայել, ի՞նչ բան: Մարդն ինքն իրեն այդ պահին սիրում է: Ես էդ սերն եմ տեսնում: Ես օրեր շարունակ կանգնել եմ Սայաթ-Նովա փողոցում, նայել եմ մարդուն կոշկակարին, բերք ծախողին, սիրահարված աղջկան, տրանսպորտի սպասող մարդուն: Նայել եմ ու տեսել, որ մարդը մենակ է, որ մարդն ուզում է փրկվել մենակությունից... Մարդու վախը... Մարդը շատ բանից է վախենում, բայց ավելի շատ վախենում է մենակությունից, մենակ մնալուց... Տես, է, թե Չառլի Չապլինն ինչպես լավ է հասկանում մարդուն, ինչքան շատ է սիրում մարդուն... Ինքը կոմիկ արտի՞ստ է... Չէ, չէ... Շատ տխուր մարդ է, որովհետեւ մենակ մնացած մարդուն է պատկերում... Մեր Պաղտասար աղբարի կերպարը ծիծաղելի՞ է: Չէ: Շատ, շատ տխրություն կա մեջը, որովհետեւ մենակ մարդ է, որովհետեւ իր կողքի մարդիկ իրեն չեն հասկանում, չեն սիրում, չեն փորձում փրկել մենակությունից: Էս է...

«Շատ հետաքրքիր բան է արտիստը»

- Արտիստը... Շատ հետաքրքիր բան է արտիստը... Չկա հասկացող եւ չհասկացող արտիստ: Արտիստը պիտի սիրի էն մարդուն, որի կերպարն ստեղծում է, որի շապիկի մեջ մտել է: Եթե արտիստը չսիրի, ոչ մի բան էլ չի ստացվի... Էնքան նուրբ բան է արտիստը, ասենք, նման է նկարչին: Պետք է բացել նրան: Գաղտնիքներ շատ ունի: Էդ գաղտնիքը պիտի իմանանք: Չիմացար, ուրեմն արտիստ չես: Ուրիշ գործ արա... Գիտե՞ք, ես իմ ձախ կիսադեմը չգիտեմ: Աջը գիտեմ, ձախը չգիտեմ...

Մհեր Մկրտչյանը... բանաստե՞ղծ

- Գիտե՞ս, բանաստեղծություն էլ եմ գրել:
- Չէ, մի չէ... էդ էլ եք արե՞լ:
- Հա, դեռ Լենինականում... Լենինական ասեմ, Գյումրի չասեմ: Մի օր էդիկ անունով ընկերս եկավ, ասաց. «Ֆրունզ, դու գիտե՞ս, որ մեր Լենինականը Լենինի անունով է»: Զարմացա: էդ ո՞նց: Մեր Լենինականը մեր Լենինականն էր, Լենինն ի՞նչ գործ ուներ... Հա, ասացի, որ բանաստեղծություն եմ գրել, չէ՞: Լսիր. «Սիրելիս, մի հուզվիր դուն... /Միշտ ունեցիր համբերություն, /Գնա տուն, քեզ անուշ քուն, /Համբերությո՜ւն, համբերությո՜ւն...»: ...Լավ է, չէ՞: Հատկապես հանգերը... Ո՞նց եմ բռնացրել... Մի հատ էլ ունեմ գրած: Լսիր. «Երբ իմ սրտի խորքը մութ է, /Ո՞ւմ համար ես վառվում, լույս, /Երբ նա չափից դուրս անգութ է, /Ո՞ւմ ես լուսավորում, լույս...»... Էս լսիր, էս. «Այժմ գնա, ցանիր բռնգը /Ուրիշ սրտերի մեջ լույս, /Քեզանից զոհ է Ֆռունզը...»... Էս բանաստեղծությունը գրեցի, երբ տուն, բնակարան չունեի: Հենց բնակարան ստացա, մուսաս փախավ...

Նամակագիրը

Միայն բանաստեղծությամբ չի սահմանափակվել: Նամակներ էլ է գրել: 1982-ի դեկտեմբերի 17-ին Բոստոնից գրել է. «Էստեղ լավ է: Թատրոնի տղաներն ու աղջիկներն ինձ ֆիստուլկա են բերում: Անտենա ուզեցի չտվին: Չեն տալիս, թող չտան: Պաղտասար աղբարը շատ լավ խաղացի, էնքան լավ խաղացի, որ ժողովրդի կեսը դուրսը մնաց: Մյուս անգամ շատ ավելի լավ կխաղամ, որ մյուսը կեսը դուրսը մնա...»...

Ինքը միշտ կա ու կլինի, որովհետեւ սիրում էր ամեն մեկին

Մհեր Մկրտչյանին հիշելով

Մհեր Մկրտչյանի մասին այնքան շատ է գրվել: Ու այնքան քիչ: Անշուշտ, հայ բեմի ու կինոյի այս ինքնատիպ երեւույթը դեռ շատ է ուսումնասիրվելու, թատերագիտական (մասնագիտական) բազում հոդվածներ ու գրքեր են տպագրվելու: Ու հիմա, երբ մոտենում է նրա մահվան հերթական ամյակը, չես կարող պրոֆեսոր Ռազմիկ Մադոյանի նման չասել. «Հանճարները մահ չունեն... Կյանքի 63-րդ տարում, ձմեռվա մի ցուրտ օր մարեց Մհերի Աստղը: Բայց ոչ. ցուրտ ու զորշ ամպերի տակից դարձյալ փայլեց մի Աստղ: Մհերը ոչ թե «քարանձավ» էր վերադառնում, այլ գնում էր դեպի Պառնաս: Այնտեղ, ուր բազմած են Պետրոս Ադամյանն ու Սիրանույշը, Հովհաննես Աբելյանն ու Հովհաննես Զարիֆյանը... Սալվինին ու Օլիվիեն: Բոլոր այդ եւ մյուս աստղերի մեջ Մհեր Մկրտչյանն ունի իր Աստղը, որը նույնքան պայծառ է ու անմար...»:

...Նրա կյանքի վերջին երեք տարիներին բախտ ունեցա հաճախակի շփվել նրա հետ, զրուցել, վիճաբանել, համաձայնվել-չհամաձայնվել, նրա մասին լսել իր ծանոթ-ընկեր-բարեկամներից... Բայց շատ ավելի լսեցի իրեն, իր խոսքը գրի առա: Պատմում էր հաճախ մեկ մտքից անցնելով մյուսը, ընդմիջում էր խոսքն ամենակարեւոր տեղերում: Բայց նրա խոսքը շատ բան է ասում, ասում է ոչ միայն իր, այլեւ իր ծանոթ մարդկանց, թատրոնի, աշխարհի մասին, մարդու բնույթի մասին ընդհանրապես: Այս մի հրապարակման մեջ փորձելու եմ մի փոքր եւս տեսանելի դարձնել իր խոսքը, իր բնույթը...

«Մարդուն պետք է պեղել»

- Չեմ պատկերացնում, երբ ասում են կոմիկ դերասան, ողբերգական դերասան: Էդպիսի բան չկա: Արտիստը շատ բան չգիտի, բայց շատ ու շատ բան գիտի ավելի լավ: Արտիստը գիտի մարդուն, գիտի մարդու մեջ կատարվող ամեն ինչ: Մարդը չի կարող կոմիկ կամ ողբերգական լինել, չէ՞: Մարդու մեջ ամեն ինչ կա: Ու պահ մարդուն պիտի պեղես, գտնես: Մարդուն պիտի սիրես: Եթե չսիրեցիր արտիստ չես: Ես մարդուն սիրող արտիստներ պիտի բերեմ թատրոն...

Մի քանի խոսք սիրո մասին

- Սերը մի քիչ կորել է: Սերը շատ է կորել: Մարդը շատ մաքուր բան է:

Այնքան շատ բան է պահպանվել իր պատմություններից: Ավելի շատ նաեւ իր մասին: Այս անգամ ուզում եմ վերջացնել եղբոր Ալբերտ Մկրտչյանի խոսքով. «Ֆրունզն իմ հերն էր, իմ մերն էր, իմ տղեն էր: Ֆրունզն ամեն ինչ էր... Ու հիմա չեմ կարող հավատալ, որ ինքը չկա»: Ինքը Մհեր Մկրտչյանը, կա, միշտ կա ու կլինի: Քանի դեռ մենք կանք ու չենք փրկվել մենակությունից:

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

ԱՍՏՂԵՐԻ ԿՅԱՆՔԻՑ

Բելինդա Կառլայլի աստղը կրկին փայլատակում է

80-ականների ամենագեղեցկատես աստղերից մեկը՝ Բելինդա Կառլայլը, վերջերս բավական մտերմիկ զրույցով ներկայացավ VH1 հեռուստաալիքի «Երաժշտության ետեւում» ծրագրում: Որոշ աղբյուրներ հավաստիացնում են, որ նրբագեղ Բելինդայի առավել ինտիմ արժանիքներին հնարավորություն կունենան ծանոթանալու «Փլեյբոյ» ամսագրի հաջորդ համարի ընթերցողները: Ե՛վ երգչուհին, ե՛ւ «Փլեյբոյի» խմբագրությունը գերադասում են լռել այդ հարցին վերաբերող պլանների մասին: Սակայն նույնիսկ եթե «Փլեյբոյի» ընթերցողներին հիասթափություն է սպասվում, դա չի սպառնում Բելինդա Կառլայլի բազմահազար երկրպագուներին, որոնք շուտով բազմաթիվ առիթներ են ունենալու հիանալու նրա առնվազն մեկ արժանիքով. 80-ական թվականներին Go-Go's խումբը, որի անդամն էր Բելինդան՝ մինչեւ մեներգչուհի դառնալը, որոշել է վերամիավորվել եւ արդեն ձայնագրում է նոր ալբոմի երաժշտական նյութը:

Թիֆֆանին խախտում է լռությունը

80-ական թվականների պոպ երաժշտության սենսացիան՝ Թիֆֆանին, որը մի ժամանակ նույնպիսի կոմերցիոն հաջողություն ուներ, ինչպիսին այժմ Բրիթնի Սփիրզը կամ Քրիստինա Ագիլերան, 90-ականների ընթացքում պարզապես լռում էր: Այս տարի խախտելով երկար ու խորհրդավոր լռությունը, նա թողարկեց «The Color of Silence» (Լռության գույնը) նոր ռոք ալբոմը:

Նա առանձնահատուկ «փիլիսոփայական» մոտեցում ունի իր կարիերային: «Եթե ես վերադառնայի 5 տարի առաջ, մարդիկ ինձ դեռեւս կընկալեին որպես պատանեկան պոպ աստղ, որի ժամանակն անցել է», ասում է 28-ամյա Թիֆֆանի Դարվիշը, որը 8 տարեկան տղայի մայր է: «Մարդիկ հակված են ողբերգություններ հորինելու, բայց իմ պատմությունը շատ պարզ է. երաժիշտ, որին այլեւս չէին բավարարում իր ոճի շրջանակները: Տարիների ընթացքում ես աճել եմ թե որպես արվեստագետ, թե որպես անհատականություն», բացատրում է Թիֆֆանին, որի «I think we're alone now» (Կարծում եմ հիմա մենակ ենք) դեբյուտը 1987 թ. միջազգային թիվ 1 հիթն էր:

Երկրպագուները մեծ ոգեւորությամբ ընդունեցին նաեւ «նոր» Թիֆֆանիին՝ նոր երաժշտական նյութով: Թողարկման առաջին շաբաթների ընթացքում «The Color of Silence» ալբոմը վաճառվել է գրեթե 40 հազար օրինակով, իսկ երաժշտական աշխարհի «աստվածաշունչը»՝ «Բիլբորդ» ամսագիրն այն որակել է «բովանդակալից եւ իմաստալի»՝ համեմատելով նույնիսկ Ալանիս Մորիսեթի բազում մրցանակներ շահած եւ բազմամիլիոն օրինակներով վաճառված «Jagged little pill» ալբոմի հետ:

Թիֆֆանին չի թաքցնում իր երջանկությունն այդ կապակցությամբ. «Ալբոմից ստացված արձագանքներն ինձ անհավանական են թվում: Ես շատ զգացված եմ նաեւ Ալանիս Մորիսեթի հետ «Բիլբորդի» կատարած համեմատությունից, բայց ամենից շատ ինձ ուրախացնում են այն մարդիկ, ովքեր ինձ տեսնելիս խոստովանում են, որ երբեք իմ երկրպագուները չեն եղել, բայց հիանում են իմ նոր կերպարով եւ նոր ստեղծագործություններով: Ես իմ երազանքներում ճիշտ այդպես էի պատկերացնում իմ վերադարձը»:

ԶԱՐԻՆԵ ՍԱՖԱՐՅԱՆ

Էականն ու թեականը

Այդ երկուսը հաճախ մեկընդմեջ, երբեմն միահյուսված, մանրուքից մինչեւ համատիեզերականը մեզ պարուրում են տարակուսանքով՝ ամաչեցնելու համար, որ չկարողացանք անեղծ մնալ աստվածայինի հարաբերությամբ: Հավանական է, որ ամոթի մի մնացորդ լինի մարդկության վերջին առաքինությունը, որից այն կողմ կսիրի խառը աղավաղված չափանիշների, որոնք միմյանց պիտի բզկտեն մեզ մխրճելով ապիկար ու անհեթեթ մի ողբերգականության մեջ: Թե չլիներ կամակատարների թուլակամությունը, չէր կայանա չարամիտների կամակորությունը: Ողորմածության ձմեռ ասելու փոխարեն ասում են աղքատի ձմեռ: Եթե այս աշխարհը Աստծո ծաղրն է, ապա այդ ծաղրն արդարացի է. երեւի՝ այդ է հավատցյալ երգիծաբանի մեղքերի թողության հույսը:

Չափավորիր վայելելու քո տենչը, ախորժակ պահիր հաջորդ վերամարմնավորման համար: Օգտվում են այն հասարակարգից, որի դեմ պայքարել են, ինչպես որ օգտվելու են նրա հակառակորդ հասարակարգից, որին բերեւս պատկանում է ապագան, քանի որ կեցցե այն իշխանությունը, որը ներկա պարագայում կանգնած է արտոնյալ դիրքի վրա: Իսկ մնացյալները, որոնք իրենց գլուխը պատեպատ են խփում օրինականության եւ արդարության համար, պիտի որ էշի գլուխներ համարվեն պնակալեզների կողմից: Հսկայական պատվանդան ենք կառուցում մի փոքրիկ երջանկության համար: Գիտե՞ք ինչու են շան աչքերը տխուր... որովհետեւ ինքը գիտի, որ իր շան կյանքով հատուցում է այն հանցանքների համար, որ կամակատարել է գեստապոյում ծառայելիս, նախկին մարմնավորման ընթացքում:

Մահապարտներ տեղափոխելիս վարորդին թույլատրվում է մահացու ոճով խախտել երթեւեկության կանոնները. գոյություն չունի որեւիցե արարք ինչքան էլ որ աննշան լինի, որ չլինի ուրիշներին, պատմությանը, տիեզերական զորություններին, ուշանալիք արդարամտությանը, թեկուզ որպես վառելանյութ Դժոխքի համար կամ հանգրվան շփոթահար մժղուկին: Օգտակարության գործակիցը մանրուքի դերակատարումն է տիեզերական օրինաչափության մեջ:

Անհատական կամ խմբակային ահաբեկչությունը պետական ահաբեկչության, անշուշտ, դատապարտելի կրկնօրինակն է: Ազգի թե ժողովրդի փրկության համար թույլատրվում են ուրիշ կարգի գործողություններ: Սպանվում են, որովհետեւ մորուք են պահում եւ սպանվում են, որովհետեւ մորուք չեն պահում: «Սիրում եմ» ջերմ ու հասարակ պոռթկումը այնպես հազվադեպ է դարձել, որ կարծես լինի պատառիկը մի մոռացված երազի, միաբջիջ պահը պղպջակի, տարալուծված մի բարդության բեկոր կամ գրական հնարանքի փոշու մեջ ընկած թարթիչը: Էականորեն անթեական են մարտնչողի հերակլեսյան ջանքերը:

ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ

ԱԶԳ

Մարզական

ՖՈՒՏԲՈԼ

Լարված մրցաշրջանից առաջ

2001 թ. լարված կլինի Հայաստանի ազգային հավաքականի համար: Տարվա ընթացքում մեր թիմն աշխարհի առաջնության յոթ ընտրական խաղ կանցկացնի: Դրանցից առաջինը կկայանա մարտի 24-ին, Երեւանում, Ուելսի հավաքականի հետ: Այս եւ մյուս հանդիպումներին արդեն իսկ պետք է նախապատրաստվի մեր գլխավոր թիմը: Ինչպես արդեն հայտնի է, Հայաստանի հավաքականի ամերիկյան մրցաշրջագայությունը չկայացավ: Փաստորեն դրան պետք է փոխարինի փետրվարի 4-14-ը Բուլղարիայի Ալբենա քաղաքում կայանալիք միջազգային մրցաշարը: Հայաստանի ընտրանուց բացի այնտեղ հանդես կգան Ուզբեկստանի եւ Ղազախստանի ազգային հավաքականները, Դոնեցկի «Շախտյորը», Սամարայի «Կռիլյա Սովետովը», Մինսկի «Դինամոն», սլովակյան «Ինտերը», խորվաթական «Օսիեկան» եւ բուլղարական մեկ թիմ: Հավանաբար, փետրվար ամսին ընկերական հանդիպում կանցկացվի Մակեդոնիայի, գուցե նաեւ Իսրայելի հավաքականի հետ:

ԱՄՆ կատարելիք ուղեւորության ձախողման պատճառով չկայացավ նաեւ հավաքականի նախատեսված հավաքը: Բայց հանրապետության չեմպիոն «Արարատը», որը նախապատրաստվում է ԱՊՀ չեմպիոնների գավաթի հերթական խաղարկությանը (այն կմեկնարկի հունվարի 20-ին), իր կազմում ընդգրկել է երկրի մի շարք առաջատար խաղացողների հավաքականի անդամների: Դրանով մեր չեմպիոնը ոչ միայն հանդես կգա ուժեղացված կազմով, այլ հավաքականի եւս մի քանի անդամներ լավագույն ձեւով կնախապատրաստվեն պատասխանատու խաղերին: Մեր հավաքականի զգալի թվով ֆուտբոլիստներ հանդես են գալիս արտասահմանյան թիմերում, եւ պետք է կարծել, որ նրանց նախապատրաստությունը տեղերում հաջող կընթանա:

Նախապատրաստվում են երիտասարդական եւ պատանեկան հավաքականները

Նոր մրցաշրջանի նախապատրաստությունը սկսել է երիտասարդական հավաքականը: Թիմն այժմ երկշաբաթյա ուսումնամարզական հավաք է անցկացնում Արարատ քաղաքի նորակառույց մարզահամալիրում: Ամենայն հավանականությամբ, նույն տեւողությամբ մեկ այլ հավաք կանցկացվի Սոչիում կամ Ադլերում: Նախատեսվում են նաեւ ընկերական հանդիպումներ, որոնք թիմին կօգնեն պատրաստվել Եվրոպայի առաջնության ընտրական խաղերին:

Հանրապետության մինչեւ 18 տարեկան պատանիների հավաքականը Եվրոպայի առաջնության ընտրական մրցաշարին կմասնակցի հոկտեմբեր ամսին: Եզրափակիչ փուլի միակ ուղեգրի համար, մեր ֆուտբոլիստներից բացի, պայքարի մեջ կմտնեն նաեւ Իսպանիայի եւ Շվեյցարիայի պատանիները: Դեռեւս որոշված չէ մրցավայրը: Հավանաբար, մրցաշարը կանցկացվի Իսպանիայում:

Մինչեւ 16 տարեկան ֆուտբոլիստների հավաքականը եւս աշխարհամասի առաջնության ընտրական մրցաշարի կմասնակցի: Այն անցկացվելու է Իսրայելում, մարտի սկզբին: Մեր մրցակիցները կլինեն Գերմանիայի, Իսրայելի եւ Մոլդովայի հավաքականները:

ՀՈԿԵՅ

2001-ի առաջին չեմպիոնները

Մոսկվայում ավարտվեց այս տարվա աշխարհի առաջին առաջնությունը: Չեմպիոնի կոչումը վիճարկում էին 10 երիտասարդական հավաքականների հոկեյիստներ: Թիմերը նախ մրցեցին երկու խմբերում, ապա, ըստ գրաված տեղերի, պայքարը շարունակեցին օլիմպիական մրցակարգով:

Աշխարհի չեմպիոնի կոչումը նվաճեց Չեխիայի հավաքականը՝ դրանով իսկ կրկնելով անցյալ տարվա իր հաջողությունը: Չեխերը վճռական խաղում 2-1 հաշվով հաղթեցին ֆինն հոկեյիստներին: Վերջիններս արժանացան արծաթե մեդալների: Բրոնզե մրցանակակիրներ դարձան Կանադայի ներկայացուցիչները: Երրորդ տեղի համար պայքարում նրանք 2-1 հաշվով պարտության մատնեցին Շվեդիայի մարզիկներին:

Խոշոր անհաջողության մատնվեց Ռուսաստանի հավաքականը, որը միայն յոթերորդն էր: Ռուսները մրցաշարից առաջ հանդես էին գալիս մեծաղաղոր հայտարարություններով, որ պայքարելու են միմիայն չեմպիոնի կոչման համար, բայց իրականում ամեն ինչ այլ կերպ ստացվեց: Ինչպես առաջնությունից հետո ասաց Ռուսաստանի թիմի ավագ մարզիչ Պյոտր Վորոբյովը, իր սաներին շատ խանգարեց մեծամտությունը, «աստղային հիվանդությունը»:

Առաջնության վերջնական արդյունքներն այսպիսին են՝ 1. Չեխիա, 2. Ֆինլանդիա, 3. Կանադա, 4. Շվեդիա, 5. ԱՄՆ, 6. Շվեյցարիա, 7. Ռուսաստան, 8. Սլովակիա, 9. Բելառուս, 10. Ղազախստան:

ՇԱՇԿԻ

Նվիրված էր Ամանորին

Անցկացվեց միջազգային (100 վանդականոց) շաշկու մրցաշար, որը նվիրված էր Ամանորին: Մրցումներն ընթացան կրճատ ժամակարգով (յուրաքանչյուր պարտիայում մասնակիցներին տրվում էր 45-ական րոպե), շվեյցարական մրցակարգով, յոթ տուրով:

18 մարզիկների պայքարում ուժեղագույնը Հայաստանի բազմակի չեմպիոն Ռուբեն Խաչիկյանն էր, որն առաջին տեղը գրավեց 6,5 միավոր արդյունքով: 5,5 միավորով երկրորդ մրցանակակիր դարձավ Արթուր Թումանյանը: Երկու մասնակիցներ՝ Կամո Ղուկասյանը եւ Սուրեն Անտոնյանը, վաստակեցին 5-ական միավոր եւ բաժանեցին երրորդ-չորրորդ տեղերը: Երրորդ մրցանակը հանձնվեց Ղուկասյանին, քանի որ նա ավելի բարձր մրցաշարային գործակիցներ ուներ:

ՖԻՖԱ-ի հերթական ցուցակները

Ֆուտբոլի միջազգային ֆեդերացիան (ՖԻՖԱ) դեկտեմբերի վերջին հրապարակել է ազգային հավաքականների հերթական վարկանիշները: Ներկայացնենք 2000 թ. վերջին դասակարգման ցուցակի առաջին 20 թիմերին եւ նրանց միավորները:

1. Բրազիլիա	821
2. Ֆրանսիա	801
3. Արգենտինա	773
4. Իտալիա	742
5. Չեխիա	742
6. Պորտուգալիա	738
7. Իսպանիա	735
8. Հոլանդիա	709
9. Հարավսլավիա	707
10. Պարագվայ	707
11. Գերմանիա	705
12. Մեքսիկա	693
13. Ռումինիա	683
14. Նորվեգիա	675
15. Կոլումբիա	672
16. ԱՄՆ	659
17. Անգլիա	657
18. Խորվաթիա	656
19. Չիլի	639
20. ՀԱՀ	635

Հայաստանի հավաքականը, ինչպես եւ նախորդ ցուցակում, 90-րդն է: Իհարկե, ֆուտբոլասերներին կհետաքրքրի, թե նախկին խորհրդային հանրապետությունների հավաքականները դասակարգման ցուցակում ինչ տեղեր են զբաղեցնում եւ քանի միավոր ունեն:

21. Ռուսաստան	634
34. Ուկրաինա	587
66. Վրաստան	508
67. Էստոնիա	499
71. Ուզբեկստան	483
85. Լիտվա	457
90. Հայաստան	441
92. Լատվիա	438
95. Բելառուս	428
115. Ադրբեջան	348
120. Ղազախստան	323
125. Թուրքմենստան	305
134. Տաջիկստան	281
174. Ղրղզստան	137

Փորձեք լուծել

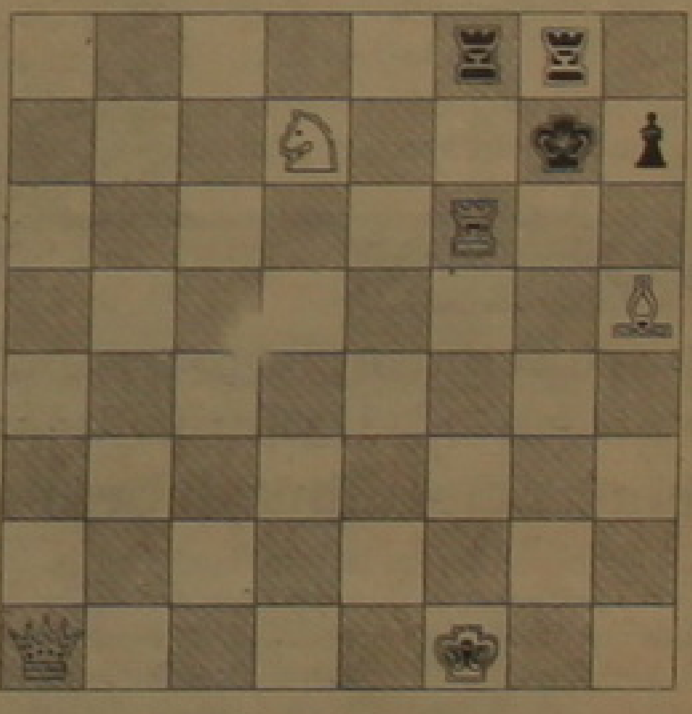

Մատ 2 քայլից

Բաժինը վարում է ՌԱԶՄԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆԸ

ԽԱՉԲԱՌ

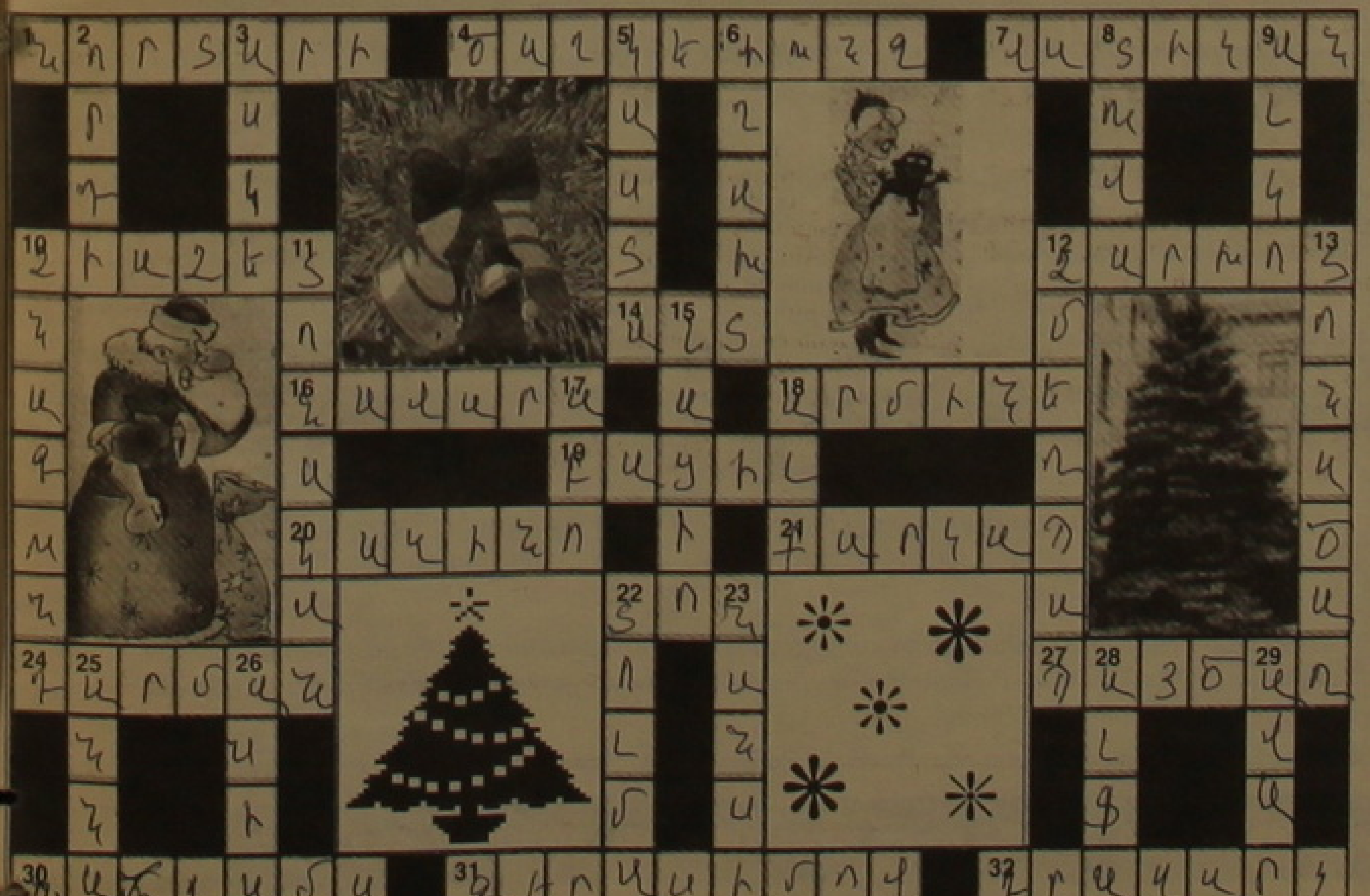

Ուղղահայաց

2. Հարազատ: 3. Արանից, այստեղից իմաստով արեւմտահայերեն բառ: 5. Արեւելքի երկրներում հասարակական խավ, դաս: 6. Մարմնի որեւէ հատվածի (հատկապես ծայրանդամների) չափերի մեծացում: 8. Ինքնավար մարզ Ռուսաստանում: 9. Հայաստանում գործող ՍՊԸ՝ «Վեդի ...»: 10. Գունդը սպիտակ է ու սառն, այն սարքում են երեխաները: 11. Հայկական կոնյակի տեսակ: 12. Անհամբեր ո՞ւմ գալստյանն են սպասում երեխաները Նոր տարվա գիշերը: 13. Սա Ամանորի օրերին բոլորի տան անկյունում է: 15. Իտալական ֆուտբոլի ակումբ: 17. Ֆիննական Տուրկու քաղաքի շվեդական անվանումը: 18. Առասպելական չար ոգի: 22. Ըստ անցկացված հարցման հայերի սիրած ճաշը, որն Ամանորին եփում են: 23. Քաղաք Ֆրանսիայում: 25. Լեւ Տոլստոյի հերոուհին: 26. Աշխարհամաս: 28. Յուրաքանչյուր համաստեղության ամենապայծառ աստղի անվանումը: 29. Պատերազմի ժամանակ թշնամուց գրավված ունեցվածք:

Հորիզոնական

1. Ժողովրդի սիրած տոնը (երկու բառով): 4. Կանայք այն սիրում են նվեր ստանալ: 7. Հռոմի պապի նստավայրը: 10. Բազմամյա սպորավոր բարձրակարգ խոտաբույս, որի եփուկը կամ թուրմը օգտագործվում է որպես միզամուղ միջոց: 12. Բարձրակարգ սպորավոր խոտ՝ պտեր: 14. Կանացի կամ մանկական ցածր ձայն: 16. Պատմական մարզ Իսպանիայում: 18. Կանացի անուն: 19. Ցուպիկաձեւ բակտերիա: 20. Խաղասուն, ...: 21. Այս կապը չքանդվող է: 22. Երաժշտական հնչյուն, ռեգիստր, լար: 24. Անասունների ձմեռային ուտելիքը: 27. Եվ կանացի անուն, եւ լույս իմաստով բառ: 30. Համով ճաշատեսակ: 31. «Խաղաղ Դոն» կինոնկարի ռեժիսորը: 32. Հայ գրչության, մշակույթի կենտրոն Կիլիկիայում:

Կազմեց Է. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԸ

ԲԱՔՈՒ

Թուրքիան պետք է ակտիվորեն մասնակցի կարգավորմանը

Հայտարարում է Ադրբեջանի ԱԳ նախարարը

ԲԱՔՈՒ, 8 ՅՈՒՆՎԱՐ, ՄՆԱՐՔ: Ադրբեջանի ԱԳՆ ղեկավար Վիլայաթ Գուլիեւը դժգոհություն է հայտնել Լեռնային Ղարաբաղի գծով ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի գործունեության առնչությամբ: Նրա խոսքերով, Ադրբեջանի եւ Հայաստանի նախագահների ուղղակի երկխոսությունն ասես «բացասական ազդեցություն» է ունեցել համանախագահների գործունեության վրա:

Նրա կարծիքով եկել է նաեւ ԵԱՀԿ ՄԽ այլ անդամների ակտիվացման ժամանակը: «Տարաշրջան կատարած վերջին այցի ընթացքում համանախագահների կողմից Թուրքիա-Նախիջեւան-Երեւան-Բաքու երթուղին ընտրելը պատահական չէ: Նրանք գիտակցում են, որ գործընթացում Թուրքիայի ակտիվ ներգրավման ժամանակն է եւ, գուցե, դա պետք էր ավելի շուտ անել», ցանում է Գուլիեւը:

Ինչպես ասել է նախարարը, Ադրբեջանի եւ Հայաստանի նախագահների հաջորդ հանդիպումը կարող է տեղի ունենալ Ստրասբուրգում կամ Փարիզում, եթե երկու պետությունները Եվրախորհրդի անդամ դառնան: Նրա կարծիքով, Ադրբեջանը կատարել է ԵԽ առաջ ունեցած պարտավորությունների մի մասը եւ լի է վճռականությամբ ընդունել ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների մասին օրենսդրական ակտերը, ստեղծել իշխանությունների բաժանման ավելի հստակ մեխանիզմ, կատարելագործել ԶԼՄ-ների, ընտրությունների վերաբերյալ օրենքները եւ կատարել մի շարք այլ պարտավորություններ:

Ալիեւը կաշառակերության դեմ պայքարում է պաշտոնյաների աշխատավարձերը բարձրացնելով

ԲԱՔՈՒ, 8 ՅՈՒՆՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ըստ Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւի հրամանագրի, փետրվարի 1-ից մոտ 3-3,5 անգամ բարձրացվում են Ադրբեջանի գործադիր եւ դատական իշխանությունների ծառայողների աշխատավարձերը: Երկրի վարչապետը կստանա ամսական 3 մլն. մանաթ՝ մոտ 666 դոլար, առաջին փոխվարչապետն ու նախագահի աշխատակազմի ղեկավարը՝ 600 դոլարին համարժեք մանաթ, նախարարները՝ 480 դոլար, իսկ մինչ այդ 130 դոլարի չափով աշխատավարձ ստացող Բաքվի քաղաքապետը կստանա 480 դոլար: Բարձրացվել են նաեւ քաղաքային եւ շրջանային պաշտոնյաների դրույքները: «Ազատություն» ռադիոկայանի հաղորդմամբ, Ադրբեջանում միջին աշխատավարձն անցած տարի կազմել է 45 դոլար:

BBC-ի հաղորդման համաձայն, Ադրբեջանի նախագահի աշխատակազմի տնտեսական բաժնի ղեկավար Ռահիմովի կարծիքով, այս բարձրացումը կօգնի պետական ղեկավարման համակարգում կոռուպցիայի դեմ պայքարին: Մինչդեռ անկախ տնտեսագետները կասկածում են դրանում, քանի որ ըստ օտարերկրյա բիզնեսմենների, իրենց եկամուտների 10 տոկոսը ծախսվում է պետական պաշտոնյաներին գնելու համար: Ինչպես հայտնի է, Ադրբեջանում գործադիր իշխանության ղեկավարի պաշտոնն արժե 400 հազարից 1 մլն. դոլար:

Մինչդեռ, անկախ դիտորդների կարծիքով, անհրաժեշտ է թափանցիկություն եւ պետական բարձրաստիճան պաշտոնյաների վերահսկողություն եւ միայն դրանից հետո կարելի է խոսել կոռուպցիայի դեմ պայքարի մասին:

Պաղեստինցիները մերժել են Բիլ Քլինթոնի ծրագիրը

ԿԱՀԻՐԵ, 8 ՅՈՒՆՎԱՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Բարձրաստիճան պաղեստինցի ներկայացուցիչներն այսօր հայտարարեցին, որ Պաղեստինի ազգային վարչակազմը մերժել է ԱՄՆ-ի նախագահ Բիլ Քլինթոնի նախագիծը որպես Իսրայելի հետ հակամարտության դադարեցման հիմք:

Ինչպես հայտարարեց Պաղեստինի օրենսդրական խորհրդի (խորհրդարանի) նախագահ Ահմեդ Կուրեին, «մենք չենք կարող Բիլ Քլինթոնի գաղափարներն ընդունել որպես ապագա բանակցությունների եւ կարգավորման հիմք»: Նրա խոսքերով, ամերիկյան վարչակազմի ներկայիս ղեկավարը «հաշվի չի առել Յասեր Արաֆաթի վերապահումները», իսկ նրա գաղափարները «պաղեստինյան ժողովրդի օրինական իրավունքների բավարարում չեն ենթադրում»:

Նախօրյակին Բիլ Քլինթոնն առաջին անգամ ներկայացրել էր պաղեստինա-իսրայելական հակամարտության կարգավորման իր ծրագրի ուրվագծերը, որով մասնավորապես նախատեսվում է պաղեստինյան պետության ստեղծում, բայց բացառվում է պաղեստինցի գաղթականների վերադարձը Իսրայել:

Պաղեստինի ազգային վարչակազմի ղեկավար Յասեր Արաֆաթը ԱՄՆ-ի նախագահ Բիլ Քլինթոնին հղած ուղերձում հայտարարել է, թե «Երուսաղեմը օկուպացված պաղեստինյան հող է եւ պետք է դառնա պաղեստինյան անկախ պետության մայրաքաղաքը»:

Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման, ուղերձում նշվում է, թե հողերի հարցի լուծումը պահանջում է, որ Իսրայելը ետ քաշվի մինչեւ 1967 թվականի հունիսի 4-ը գոյություն ունեցած սահմանները, եւ թե սահմանների ցանկացած փոփոխություն պետք է լինի փոխշահավետ, չշոշափի աշխարհագրական ու ժողովրդագրական ամբողջականությունը, ջրի բնապաշարները, չխոչընդոտի պաղեստինցիների տեղաշարժման ազատությանը:

USAID-ի կողմից ֆինանսավորվող
FINCA կազմակերպությունն

աշխատանքի է հրավիրում գործունյա երիտասարդների եւ աղջիկների՝ փոքր վարկավորման ծրագրում որպես վարկային ծառայողներ աշխատելու համար:

Թեկնածուները պետք է ունենան լավ հռետորական եւ կազմակերպչական ունակություններ: Անգլերեն լեզվի եւ համակարգչի իմացությունը պարտադիր չէ:

Ավելի մանրամասն տեղեկատվության համար դիմել հետեւյալ հասցեով՝
Մ. Խորենացու փող., 28:

Դիմումների ընդունման ժամկետը երկարացվում է
մինչեւ 2001 թ. հունվարի 18-ը:

ՏԱՐԱԾՔ

Անկարան անհանգստացած է ԱՄՆ էներգետիկայի նախարարի պաշտոնում Սփենսեր Էյբրահամի նշանակումից

ԱՆԿԱՐԱ, 8 ՅՈՒՆՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Պաշտոնական Անկարան անհանգստացած է ԱՄՆ նոր նախագահի վարչակազմում էներգետիկայի նախարարի պաշտոնում Սփենսեր Էյբրահամի նշանակմամբ: Էյբրահամը հայտնի է որպես Բաքու-Ջեյհան խողովակաշարի կառուցման նախագծի իրականացման հակառակորդ, գրում է թուրքական «Դեյլի նյուզը»: Թուրքիայի դիվանագիտական շրջանները անհանգստացած են նաեւ Կարնեգի ֆոնդի եւ CATO ինստիտուտի զեկույցներից, որ կոչ են անում Բուշի վարչակազմին վերանայել քաղաքականությունը Կասպյան ավազանի էներգառեսուրսների նկատմամբ: Երկու կազմակերպությունների փորձագետները Բաքու-Ջեյհան նախագիծը համարում են տնտեսապես անշահավետ եւ պնդում են, որ ԱՄՆ-ը պետք է համագործակցի Ռուսաստանի եւ Իրանի հետ: Մասնավորապես, Կարնեգի ֆոնդն առաջարկում է Բաքու-Սուփսա ուղեգիծը որպես այլընտրանք:

Պայթյուններ Իրանի անվտանգության ուժերի նստավայրում

ԴՈՒԲԱՅ, 8 ՅՈՒՆՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Իրաքում գտնվող Իրանի դիմադրության «Մոջահեդին խալխ» կազմակերպությունը Դուբայում հայտարարել է, որ իր ուժերը հրետակոծել են Թեհրանում գտնվող Իրանի անվտանգության ուժերի նստավայրը: BBC-ի հաղորդման համաձայն, հայկական «Արարատ» սպորտային կենտրոնից ոչ հեռու գտնվող այդ նստավայրում եղել է առնվազն 5 պայթյուն:

Չեխական հակամարտության վճռական օրը

ՊՐԱՀԱ, 8 ՅՈՒՆՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Չեխական հեռուստատեսության նկատմամբ վերահսկողության համար պայքարը մտնում է վճռական փուլ, քանի որ պետական հեռուստատեսության կառավարիչների խորհուրդը պետք է այժմ լուծի գլխավոր տնօրեն Իրժի Հոդաչի բախտը, որի պաշտոնանկությանն են ձգտում լրագրողները: Հակամարտությունը չեխական հեռուստատեսությունում հանգեցրել է Չեխիայում երկար տարիներ խոշորագույն բողոքի ցույցերից մեկին, իսկ խորհրդարանն ու արտաքին գործերի նախարարը կոչ են արել կառավարիչների խորհրդին պաշտոնից ազատել Հոդաչին: Սակայն, ինչպես հաղորդում է Բի Բի Սի-ին, Հոդաչը նախկինի պես վայելում է ընդդիմադիր Քաղաքացիական ժողովրդավարների կուսակցության աջակցությունը, որոնք կարող են շրջափակել նրան հեռուստատեսության գլխավոր տնօրենի պաշտոնից ազատելու բոլոր փորձերը:

USAID

USAID/Armenia Rule of Law-Commercial Law Project

Հայտարարություն դրամաշնորհների մրցույթի արդյունքների մասին

2000 թ. հոկտեմբերի 18-ին Քեմոնիքս Ինտերնեշնլը հայտարարել էր դրամաշնորհների մրցույթ, որի նպատակն էր ֆինանսական աջակցություն տրամադրել այն ծրագրերին, որոնք իրավաբանական օգնություն կտրամադրեն բնակչության անապահով խավերին եւ իրավաբանական ծառայություններից օգտվելու սահմանափակ հնարավորություն ունեցող անձանց: Դրամաշնորհների մրցույթը կազմակերպվել էր ԱՄՆ Միջազգային զարգացման գործակալության ֆինանսական աջակցությամբ Դատաիրավական եւ տնտեսական օրենսդրության բարեփոխումների ծրագրի շրջանակներում: Մրցույթի արդյունքում ֆինանսավորումը տրամադրվել է հետեւյալ կազմակերպությունների ծրագրերին՝

«Երեւակ» հասարակական կազմակերպությանը Նոյեմբերյան քաղաքում եւ Տավուշի մարզում գործազուրկ մարդկանց եւ ցածր եկամուտ ունեցող անձանց իրավաբանական օգնություն ապահովելու նպատակով:

«Արագա» հասարակական կազմակերպությանը Փախստականներին իրավաբանական օգնություն տրամադրելու նպատակով նրանց կոմպակտ բնակեցման վայրերից երկուսում անվճար իրավաբանական խորհրդատվական գրասենյակներ հիմնելով:

«Ընտանիք եւ նոր աշխարհ» հասարակական կազմակերպությանը Աբովյան քաղաքում եւ Կոտայքի մարզի չորս գյուղերում բնակչության իրավաբանական օգնություն տրամադրելու նպատակով:

«Մտավոր առողջության հիմնադրամ» հասարակական կազմակերպությանը հոգեկան հաշմանդամություն ունեցող անձանց եւ իրենց ընտանիքներին իրավաբանական օգնություն տրամադրելու նպատակով:

«Միջազգային աջակցություն բանտարկյալներին» հասարակական կազմակերպությանը ազատազրկման վայրերում գտնվող անձանց եւ իրենց ընտանիքներին իրավաբանական խորհրդատվություն տրամադրելու նպատակով:

«Երիտասարդների իրավական եւ սոցիալական աջակցության կենտրոն» հասարակական կազմակերպությանը Երեւանում բնակվող միայնակ եւ հաշմանդամ թոշակառուներին իրավաբանական օգնություն տրամադրելու նպատակով:

@rminco Global Telecommunications Ինտերնետ ծառայություններ «ԻՆՏԵՐՆԵՏ» սրճարանում: Խանջյան 50: Հեռ. 575823:

«Գինդ» տպագրատուն, Երեւան, Բագրատունյաց 70ա Գրանցման թիվ 65, Դասիչ 69150, Պատվեր 1366 Տպաքանակը 3000 Ստորագրված է տպագրության 8. 01. 2001 Գինը 100 դրամ